

PAVAO VI. (1963.-1978.)
(PAULUS VI.)

» Lumen Gentium « (II. vatikanski sabor, III. sjednica, 21.XI.1964.)

Prvo poglavlje: Otajstvo Crkve

1. Proslov

Svjetlo naroda je Krist pa stoga ovaj Sveti sabor, sabran u Duhu Svetom, žarko želi njegovom svjetlošću, koja odsijeva na licu Crkve, prosvijetliti sve ljude navješćujući evanđelje svemu stvorenju (usp. Mk 16, 15). A budući da je Crkva u Kristu na neki način sakrament odnosno znak i sredstvo najprisnijega sjedinjenja s Bogom i jedinstva cijeloga ljudskog roda, ona kani – slijedeći nauk prethodnih koncila – svojim vjernicima i cijelomu svijetu točnije obrazložiti svoju narav i svoje sveopće poslanje. Okolnosti sadašnjega vremena nadodaju toj zadaći Crkve još veću hitnost kako bi, naime, svi ljudi – danas tješnje povezani raznim društvenim, tehničkim i kulturalnim svezama – također postigli puno jedinstvo u Kristu.

2. Očev plan spasenja svih ljudi

Vječni je Otac posve slobodnom i tajnom odlukom svoje mudrosti i dobrote stvorio sav svijet. On je odlučio uzdići ljude da imaju udjela u božanskom životu, a kad su u Adamu pali, nije ih napustio, nego im je uvijek pružao pomoć za spasenje imajući u vidu Krista, Otkupitelja, »koji je slika Boga nevidljivoga, prvorodenac svega stvorenja« (Kol 1, 15). Sve je izabrane Otac već od vječnosti »unaprijed poznavao i predodredio ih da budu suobličeni slici njegova Sina, da on bude Prvorodencem među mnogom braćom« (Rim 8, 29). One, pak, koji vjeruju u Krista, odlučio je sazvati u svetu Crkvu, koja je već od postanka svijeta bila unaprijed slikovito prikazivana, u povijesti izraelskoga naroda i u Starom savezu čudesno pripremana, u posljednja vremena ustanovljena te izlijevanjem Duha Svetoga očitovana, a na koncu će vjekova biti slavno dovršena. Tada će, kao što se čita kod svetih otaca, svi pravednici tamo od Adama, »od pravednoga Abela sve do posljednjega izabranoga«, biti sabrani u sveopćoj Crkvi kod Oca.

3. Poslanje Sina

Došao je, dakle, Sin, poslan od Oca, koji nas je u njemu izabrao prije postanka svijeta te nas predodredio za posinstvo jer mu se svidjelo u njemu sve obnoviti (usp. Ef 1, 4-5 i 10). Stoga je Krist, da bi ispunio Očevu volju, na zemlji ustanovio nebesko kraljevstvo te nam objavio svoje otajstvo i svojom nas poslušnošću otkupio. Crkva, odnosno u otajstvu već prisutno Kristovo kraljevstvo, Božjom snagom vidljivo raste u svijetu. Taj početak i rast naznačeni su krvlju i vodom, koje izlaze iz otvorenoga boka raspetoga Isusa (usp. Iv 19, 34), a i unaprijed su naviješteni Gospodinovim riječima o njegovoj smrti na križu: »A kad ja budem podignut sa zemlje, sve ću privući k sebi« (Iv 12, 32 gr.). Kad god se na oltaru slavi žrtva križa, kojom »je Krist, naša Pasha, bio žrtvovan« (1 Kor 5,7), vrši se djelo našeg otkupitelja. Ujedno se sakramentom euharistijskog kruha posadašnjuje i ozbiljuje jedinstvo vjernika, koji tvore jedno tijelo u Kristu (usp. 1 Kor

10,17). Svi su ljudi pozvani na to jedinstvo s Kristom, koji je svjetlost svijeta, od kojega potječe, po kojemu živimo i kojemu težimo.

4. Duh – posvetitelj Crkve

A pošto je bilo dovršeno djelo koj je Otac povjerio Sinu da ga izvrši na zemlji (usp. Iv 17, 4), poslan je Duh Sveti na dan Pedesetnice da Crkvu bez prestanka posvećuje te vjernici tako po Kristu u jednom Duhu ima ju pristup k Ocu (usp. Ef 2, 18). On je Duh života ili vrelo vode koja struji u vječni život (usp. Iv 4, 14; 7, 38-39); po njemu Otac oživljuje ljude umrle zbog grijeha, sve dok njihova smrtna tijela ne uskrisi u Kristu (usp. Rim 8, 10-11). Duh prebiva u Crkvi i u srcima vjernika kao u hramu (usp. 1 Kor 3, 16; 6, 19), u njima moli i svjedoči o njihovu posinstvu (usp. Gal 4,6; Rim 8, 15-16 i 26). Crkvu, koju uvodi u svu istinu (usp. Iv 16, 13) i ujedinjuje u zajedništvu i služenju, različitim je hijerarhijskim i karizmatičkim darovima oprema i vodi te je resi svojim plodovima (usp. Ef 4, 11-12; 1 Kor 12, 4; Gal 5, 22). Snagom evanđelja čini da se Crkva pomlađuje te je neprekidno obnavlja i vodi k savršenom sjedinjenju s njezinim zaručnikom. Duh, naime, i Zaručnica govore Gospodinu Isusu: »Dođi!« (usp. Otk 22, 17). Tako se sveopća Crkva pokazuje kao »puk okupljen polazeći od jedinstva Oca i Sina i Duha Svetoga«.

5. Kraljevstvo Božje

Otajstvo svete Crkve očituje se u njezinu utemeljenju. Gospodin je Isus, naime, dao početak svojoj Crkvi propovijedajući Radosnu vijest, to jest dolazak kraljevstva Božjega, od vjekova obećanoga u Pismima: »Ispunilo se vrijeme i približilo se kraljevstvo Božje« (Mk 1, 15; usp. Mt 4, 17). To pak kraljevstvo započinje sjati ljudima u Kristovoj riječi, djelima i prisutnosti. Riječ se, naime, Gospodinova prisposobljava sjemenu posijanom na njivi (usp. Mk 4, 14): koji je s vjerom slušaju i Kristovu se malenomu stadu (usp. Lk 12, 32) pribrajaju, prihvatili su samo Kraljevstvo; potom sjeme vlastitom snagom klije i raste sve do vremena žetve (usp. Mk 4, 26-29). I Isusova čudesa potkrjepljuju to da je Kraljevstvo već prispjelo na zemlju: »Ako Božjim prstom istjerujem đavle, doista je k vaeto ma prispjelo kraljevstvo Božje« (Lk 11, 20; usp. Mt 12, 28). Kraljevstvo se ilia ipak prije svega očituje u samoj osobi Krista, Sina Božjega i Sina Čovječjega, koji je došao »da služi i dade svoj život kao otkupninu za mnoge« (Mk 10,45). A kad je Isus, pretrpjevši za ljude smrt na križu, uskrsnuo, pojavio se kao Gospodin, Pomazanik i zauvijek postavljeni Svećenik (usp. Dj 2, 36; Heb 5, 6; 7,17-21) te je na svoje učenike izlio od Oca obećanoga Duha it (usp. Dj 2, 33). Stoga Crkva, obdare na darovima svojega Utemeljitelja i vjerno držeći njegove zapovijedi i ljubavi, poniznosti i samozataje, prima poslanje da naviješta i u svim pucima uspostavlja Božje i Kristovo kraljevstvo te tvori na zemlji klicu i početak toga kraljevstva. Dok ona malo-pomalo raste, u međuvremenu žudi za dovršenim Kraljevstvom te se svim silama nada i žarko želi biti povezana sa svojim Kraljem u slavi.

6. Slike Crkve

Kao što se u Starom zavjetu objava Kraljevstva često prikazuje u likovima, tako nam se i sada najdublja narav Crkve otkriva pomoću raznih slika, koje su preuzete iz pastirskog života ili iz poljodjelstva, iz graditeljstva ili također iz obitelji i zaruka, a pripremljene su u knjigama proroka. Crkva je, naime, ovčinjak, čija su jedina i nužna vrata Krist (usp. Iv 10, 1-10). Ona je i stado, za koje je sam Bog unaprijed navijestio da će mu biti pastirom (usp. Iz 40, 11; Ez 34, 11ss) i čije ovce – makar njima upravljaju ljudski pastiri – bez prestanka vodi i hrani sam Krist, Dobri pastir i Knez pastira (usp. Iv 10, 11; 1 Pt 5, 4), koji je za ovce položio svoj život (usp. Iv 10, 11-15).

Crkva je obrađena zemlja ili Božja njiva (usp. 1 Kor 3, 9). Na toj njivi raste stara maslina, čiji su sveti korijen bili Patrijarsi; u njoj se dogodilo i dogodit će se pomirenje Židova i Grka (usp. Rim 11, 13-26). Zasadio ju je nebeski Vinogradar kao odabrani vinograd (Mt 21, 33-43 par.; usp. Iz 5, 1ss). Pravi je trs Krist koji daje život i plodnost lozama, to jest nama koji po Crkvi ostajemo u njemu i bez kojega ne možemo učiniti ništa (Iv 15, 1-5) . Crkva se također češće naziva Božjom građevinom (1 Kor 3, 9). Sam se Gospodin prisposobio kamenu koji graditelji odbaciše, ali koji postade glavnim kamenom (Mt 21, 42 par.; usp. Dj 4, 11; 1 Pt 2, 7; Ps 117, 22). Na tom su temelju apostoli podignuli Crkvu (usp. 1 Kor 3, 11), a ona od njega prima čvrstoću i povezanost. Ta je građevina urešena različitim nazivima: kuća Božja (1 Tim 3,15) u kojoj prebiva njegova obitelj, pre bivalište Božje u Duhu (Ef 2, 19-22) šator Božji među ljudima (Otk 21,3) te napose sveti hram koji s Oci hvale prikazanoga u kamenim svetištima i koji se s punim pravom prisposobljava

Svetomu gradu, novom Jeruzalemu. U njega smo, naj naime na ovoj zemlji ugrađeni poput živoga kamenja (1 Pt 2, 5). Taj sveti grad promatra Ivan kako pri obnovi svijeta silazi s nebesa, od Boga, »opremljen kao zaručnica urešena za svojega muža« (Otk 21, 1s).

Crkva se također naziva »onim Jeruzalemom gore« i »našom majkom« (Gal 4, 26; usp. Otk 12, 17) opisuje kao neokaljana zaručnica ganjca bez mane (Otk 19, 7; 21, f 22, 17); Krist je nju »ljubio i samoga sebe za nju predao da ju posveti« (Ef 5, 25-26); on si ju je pridružio nerazrješivim savezom te ju bez prestanka »hrani i njeguje« (Ef 5, 29); htio je da ona, očišćena, bude s njime združena te mu u ljubavi i vjernosti bude podložna (usp. Ef 5, 24); napokon ju je zauvijek obasuo nebeskim dobrima da bismo shvatili Božju i Kristovu ljubav prema nama, koja nadilazi svako znanje (usp. Ef 3, 19). No dok Crkva na toj zemlji putuje daleko od Gospodina, smatra se prognanicom, tako da traga za onim i razmišlja o onome što je gore, gdje Krist sjedi zdesna Bogu; ondje je život Crkve skriven s Kristom u Bogu, sve dok se ona sa svojim Zaručnikom ne pojavi u slavi (usp. Kol 3, 1-4).

7. Crkva – Kristovo otajstveno tijelo

Božji je Sin u ljudskoj naravi, koju je sa sobom sjedinio, smrću i uskrsnućem svojim svladao smrt te je čovjeka otkupio i preobrazio u novoga stvora (usp. Gal 6, 15; 2 Kor 5, 17). Dajući, naime, svojega Duha, on je svoju braću – sazvanu iz svih naroda – na otajstven način sazdao kao svoje tijelo. U tom se tijelu Kristov život razlijeva u vjernike koji se po sakramentima na skrovit i zbiljski način sjedinjuju s trpećim i proslavljenim Kristom. Po krštenju se, naime, suobličujemo s Kristom: »Uistinu, svi smo mi u jednom Duhu u jedno tijelo kršteni« (1 Kor 12, 13). Tim svetim obredom posadašnjuje se i ispunja združenost s Kristovom smrću i uskrsnućem: »Po krstu smo naime zajedno s njime suukopani u smrt«: ako smo pak »bili posadeni po sličnosti smrti njegovoj, bit ćemo to ujedno i po sličnosti uskrsnuću njegovu« (Rim 6, 4-5). Postajući stvarno dionicima Gospodnjega tijela u lomljenju euharistijskoga kruha, mi smo uzdignuti u zajedništvo s njime i među sobom. »Budući da je kruh jedan, i mi mnogi smo jedno tijelo – svi koji smo dionici jednoga kruha« (1 Kor 10, 17). Tako svi mi postajemo udovima toga Tijela (usp. 1 Kor 12, 27), a »pojedinci postaju udovima jedni drugima« (Rim 12, 5). No kao što svi udovi ljudskoga tijela, premda bili mnogi, ipak oblikuju jedno tijelo, tako i vjernici u Kristu (usp. 1 Kor 12, 12). I u izgradnji Kristova tijela na djelu je različitost udova i zadaća. Jedan je Duh koji, u skladu sa svojim bogatstvom i prema potrebama služba, raspoređuje svoje različite darove na korist Crkvi (usp. 1 Kor 12, 1-11). Među tim darovima ističe se milost apostola: njihovoj vlasti sam Duh podvrgava i karizmatike (usp. 1 Kor 14). Isti Duh po sebi, svojom snagom i unutrašnjom povezanošću udova sjedinjuje tijelo te stvara i potiče ljubav među vjernicima. Stoga, ako jedan ud nešto trpi, s njime trpe svi udovi: ili ako je počašćen jedan ud, s njime se raduju svi udovi (usp. 1 Kor 12,26).

Krist je glava toga tijela. On je slika Boga nevidljivoga i u njemu je sve stvoreno. On je prije sviju i sve se na njemu temelji. On je glava tijela, koje je Crkva. On je početak, prvorođenac od mrtvih, da u svemu ima prvenstvo (usp. Kol 1, 15-18). Veličinom svoje moći on vlada svime na nebu i na zemlji, a svojim svenadmašujućim savršenstvom i djelovanjem ispunja cijelo tijelo bogatstvom svoje slave (usp. Ef 1, 18-23). Svi se udovi trebaju s njime suobličiti, dok Krist ne bude uobličena u njima (usp. Gal 4, 19). Zbog toga smo uključeni u otajstva njegova života, s njime smo suobličeni, suumrlji i suuskrsnuli, dok ne budemo s njime i suvladali (usp. Fil 3, 21; 2 Tim 2, 11; Ef 2, 6; Kol 2, 12 itd.). Dok još putujemo zemljom slijedeći njegove stope u nevoljama i progonstvima, pridruženi smo njegovim patnjama kao tijelo glavi te s njime supatimo da bismo s njime bili isuprosavljeni (usp. Rim 8,17).

Polazeći od njega »cijelo tijelo, opskrbjeno i povezano zglobovima i svezama, raste rastom Božjim« (Kol 2, 19). On u svojem tijelu, to jest u Crkvi, bez prestanka raspoređuje darove služba kojima se po njegovoj moći uzajamno pomažemo na spasenje da čineći istinu u ljubavi po svemu uzrastemo u onoga koji je naša Glava (usp. Ef 4, 11-16 gr.).

A da bismo se u njemu bez prestanka obnavljali (usp. Ef 4, 23), daje nam od svojega Duha koji – budući da je jedan te isti u Glavi i u udovima – cijelo tijelo tako oživljuje, ujedinjuje i pokreće da su Oci mogli usporediti njegovu službu sa zadaćom koju u ljudskom tijelu ima životno počelo ili duša.

Krist uistinu ljubi Crkvu kao svoju zaručnicu postavši primjerom muža koji ljubi svoju ženu kao svoje tijelo (usp. Ef 5, 25-28); sama je, pak, Crkva podložna svojoj Glavi (isto mj., 23-24). »Budući da u njemu tjelesno prebiva sva punina božanstva« (Kol 2, 9), on svojim božanskim darovima ispunja Crkvu, koja je njegovo

tijelo i njegova punina (usp. Ef 1, 22-23), tako da se ona proširi i dopre do svekolike punine Božje (usp. Ef 3, 19).

8. Crkva – vidljiva i duhovna zbilja

Krist, jedini Posrednik, saznao je ovdje na zemlji svoju svetu Crkvu, zajednicu vjere, nade i ljubavi, kao vidljivi sklop; on ju bez prestanka podržava te po njoj na sve razlijeva istinu i milost. Društvo, pak, opskrbjeno hijerarhijskim organima, i otajstveno Kristovo tijelo, vidljivi zbor i duhovna zajednica, zemaljska Crkva i Crkva obdarena nebeskim dobrima, ne smiju se smatrati kao dvije stvari, nego one tvore jednu složenu stvarnost koja nastaje srašćivanjem ljudskoga i božanskoga elementa. Stoga se ona zbog znatne analogije prisposobljava otajstvu utjelovljene Riječi. Jer kao što uzeta narav božanskoj Riječi služi kao s njome nerazrješivo sjedinjen živi organ spasenja, tako na sličan način društveni sklop Crkve služi Kristovu Duhu, koji ga oživljuje, za rast tijela (usp. Ef 4, 16).

To je jedina Kristova Crkva koju u vjerovanju priznajemo jednom, svetom, katoličkom i apostolskom; nju je Spasitelj poslije svoga uskrsnuća predao Petru da ju pase (usp. Iv 21, 17); njemu i ostalim apostolima povjerio je njezino širenje i upravljanje (usp. Mt 28, 18ss) i zauvijek ju je postavio »kao stup i uporište istine« (usp. 1 Tim 3, 15). Ta Crkva, u ovome svijetu ustanovljena i uređena kao društvo, postoji u Katoličkoj Crkvi kojom upravljaju Petrov nasljednik i biskupi s njime u zajedništvu, premda se i izvan njezina ustroj nalaze mnogi elementi posvećenja i istine koji, kao darovi svojstveni Kristovoj Crkvi, snažno potiču na katoličko jedinstvo.

A kao što je Krist priveo kraju djelo otkupljenja u siromaštvu i progonstvu, tako je i Crkva pozvana ići naprijed istim putem, da ljudima priopći plodove spasenja. Krist Isus, »premda je bio u obličju Božjem, ... sništio je samoga sebe time što je prihvatio obličje sluge« (Fil 2, 6-7) te je radi nas »postao siromašan, makar je bio bogat« (2 Kor 8, 9): tako i Crkva, premda su joj za ispunjavanje njezina poslanja potrebna ljudska sredstva, nije postavljena da traži zemaljsku slavu, nego da poniznost i samozataju također širi svojim primjerom. Otac je poslao Krista »naviještati Radosnu vijest siromasima, ... ozdravljati one koji su, skršena srca« (Lk 4, 18), »tražiti i spasiti ono što je izgubljeno« (Lk 19, 10): na sličan način Crkva okružuje ljubavlju sve koji su pogođeni ljudskom slabošću, štoviše, u siromasima i patnici ma prepoznaje sliku svojega siromašnog i patničkog Utemeljitelja te se trsi ukloniti njihovu nevolju i nastoji u njima služiti Kristu, Ali dok Krist, svet, nevin, neokaljan« (Heb 7, 26), nije poznavao grijeha (usp. 2 Kor 5, 21), nego je došao okajati prijestupe naroda (usp. Heb 2, 17), Crkva – koja u vlastitom krilu obuhvaća grješnike te je u isti mah i sveta i potrebna čišćenja – neprestano kroči putem pokore i obnove.

Crkva »žurno ide naprijed hodajući između progona svijeta i utjeha Božjih«, navješćujući križ i muku Gospodnju, sve dok on ne dođe (usp. 1 Kor 11, 26). Ona je okrijepljena snagom uskrsnuloga Gospodina kako bi strpljivošću i ljubavlju svladala svoje unutrašnje i vanjske žalosti i teškoće te u svijetu vjerno, iako zasjenjeno, otkrivala njegovo otajstvo, sve dok se ono na kraju ne bude očitovalo u punom svjetlu.

Drugo poglavlje: Božji narod

9. Novi savez i novi narod

U svako je vrijeme i u svakom narodu Bogu mio tko ga se god boji i čini pravednost (usp. Dj 10, 35). No Bogu se svidjelo posvetiti i spasiti ti ljude ne pojedinačno, isključivši svaku svezu među njima, nego ih uobličiti u narod koji bi ga priznavao u istini i sveto mu služio. Čitoga si je za narod izabrao izraelški narod, s njime je sklopio Savez i postupno ga poučavao, tako da mu je u njegovoj povijesti otkrivao sebe i naume svoje volje te ga za sebe posvećivao. Sve se to, međutim, dogodilo kao priprava i pralik onoga novoga i savršenoga Saveza, koji se trebao sklopiti Kristu, i punije objave koja je trebala biti predana po samoj Božjoj utjelovljenoj Riječi. »Evo dolaze dani, govori Gospodin, i sklopit ću s domom Izraelovim i domom Judinim Novi savez ... Stavit ću Zakon svoj u nutrinu njihovu i zapisat ću ga u srce njihovo i bit ću im Bogom, a oni će biti narodom ... Svi će me, naime, poznavati, od najmanjega do najveće govori Gospodin« (Jr 31, 31-34). Taj je Novi savez ustanovio Krist, to jest Novi zavjet u svojoj krvi (usp. 1 Kor 11, 25), tako da je iz Židova i pogana sazvao puk, koji treba srasti u jedinstvo ne po tijelu, nego u Duhu te biti novim Božjim narodom. Oni, naime, koji u Krista vjeruju, po riječi živoga Boga ponovno su rođeni ne iz raspadljivoga, nego iz neraspadljivoga sjemena (usp. 1 Pt 1, 23), ne iz puti, nego iz vode i Duha Svetoga (usp. Iv 3, 5-6) te su

konačno postavljeni »izabranim rodом, kraljevskim svećenstvom, svetim pukom, stečenim narodom, ... nekoć nenarod, a sada Božji narod« (1 Pt 2,9-10).

Ovomu je mesijanskom narodu glava Krist, »koji je predan zbog naših grijehа i koji je uskrsnuo radi našega opravdanja« (Rim 4, 25) te sada slavno vlada na nebesima, pošto je stekao ime nad svakim imenom. Taj je narod u stanju dostojanstva i slobode djece Božje, u čijim srcima prebiva Duh Sveti kao u hramu. Zakon mu je nova zapovijed: ljubiti kao što nas je sam Kristi ljubio (usp. Iv 13, 34). I na kraju, svrha mu je kraljevstvo Božje koje je na zemlji započeo sam Bog i koje se mora dalje širiti, sve dok ga na kraju vremena on sam ne bude priveo punini, kad se bude pojavio Krist, život naš (usp. Kol 3,4), a »samo stvorenje bit će oslobođeno od ropstva raspadljivosti za slobodu slave djece Božje« (Rim 8, 21). Stoga je taj mesijanski narod, makar zbiljski ne obuhvaća sve ljude i često izgleda kao malo stado, ipak za sav ljudski rod vrlo jaka klica jedinstva, nade i spasa. Krist ga je ustanovio da bude zajednicom života, ljubavi i istine te ga uzima kao sredstvo otkupljenja svijeta i šalje ga svemu svijetu kao svjetlo svijeta i sol zemlje (usp. Mt 5, 13-16). Kao što je već Izrael po tijelu na svojem putovanju pustinjom nazvan Crkvom Božjom (usp. 2 Ezdr 13, 1; Br 20, 4; Pnz 23, 1ss), tako se i novi Izrael, koji kroči naprijed u sadašnjem vremenu i traga za budućim i trajnim gradom (usp. Heb 13, 14): naziva Crkvom Kristovom (usp. 16, 18), jer ju je on stekao svojom krvlju (usp. Dj 20, 28), ispunio svojim Duhom i opskrbio prikladnim sredstvima vidljivoga i društveno jedinstva. Zbor onih koji s vjerom gledaju u Krista, početnika spasenja i počelo jedinstva i mira, Bog sazvaо i ustanovio kao Crkvu da svima i svakome bude vidljivim sakramentom toga spasonosnoga jedinstva. Kako bi se raširila diljem krajeva, Crkva ulazi u povijest ljudi a da ipak istodobno nadilazi vremena i granice naroda. Prolazeći kroz kušnje i nevolje, ona je krijepljena snagom Božje milosti, koju joj je Gospodin obećao, da zbog ljudske slabosti ne otpadne od savršene vjernosti, nego da svojem Gospodinu ostane dostojnom zaručnicom te ne preda se samu sebe obnavljati pod djelovanjem Duha Svetoga, dok po križu ne bude prispjela do svjetlosti koja ne poznaje zalaza.

10. Zajedničko svećeništvo vjernika

Krist Gospodin, veliki svećenik uzet od ljudi (usp. Heb 5, 1-5), učinio je novi narod »kraljevstvom i svećenicima Bogu i svome Ocu« (Otk 1, 6; usp. 5, 9-10). Oni, naime, koji su kršteni, posvećuju se po preporođenju i pomazanju Duhom Svetim u duhovni dom i sveto svećenstvo da po svim djelima kršćanskoga čovjeka prinose duhovne žrtve te naviještaju silna djela onoga koji ih je iz tame pozvao u svoje divno svjetlo (usp. 1 Pt 2, 4-10). Stoga neka svi Kristovi učenici, ustrajući u molitvi i zajedno hvaleći Boga (usp. Dj 2, 42-47), prikazuju sami sebe kao živu, svetu i Bogu ugodnu žrtvu (usp. Rim 12, 1); neka po svojoj zemlji svjedoče o Kristu te onima koji to budu zahtijevali obrazlažu onu nadu u vječni život koji je u njima (usp. 1 Pt 3, 15). No premda se zajedničko svećeništvo vjernika i ministerijalno ili hijerarhijsko svećeništvo razlikuju ne samo po stupnju nego i po biti, ipak su usmjereni jedno prema drugo mu; jedno i drugo, naime, imaju na svoj poseban način udjela u jednom Kristovu svećeništvu. Svetom vlašću koju ima, ministerijalni svećenik odgaja i vodi svećenički narod, vrši euharistijsku žrtvu u Kristovoj osobi te je u ime svega naroda prinosi Bogu; vjernici, pak, snagom svojega kraljevskog svećeništva, sudjeluju u prinošenju euharistije te ga vrše u primanju sakramenata, u molitvi i zahvaljivanju, svjedočanstvom sve tog života, samozatajom i djelotvornom ljubavlju.

11. Vršenje zajedničkog svećenštva u sakramentima

Svet i organski izgrađen značaj svećeničkoga zajedništva ozbilju je se putem sakramenata i putem krjeposti. Vjernici su krstom pritijelovljeni Crkvi i krsnim su biljegom određeni za bogoštovlje kršćanske religije; preporođeni u djecu Božju, dužni su ispovijedati pred ljudima vjeru koju su od Boga primili po Crkvi. Sakramentom potvrde još su savršenije vezani uz Crkvu, obdareni su posebnom jakošću Duha Svetoga te su tako još strože obvezani da kao pravi Kristovi svjedoci riječju i djelom vjeru ujedno i šire i brane. Sudjelujući u euharistijskoj žrtvi, koja je izvor i vrhunac svega kršćanskoga života, oni prinose Bogu božansku žrtvu i same sebe s njome: tako svi, bilo prinosom bilo svetom pričestju, ispunjuju svoju zadaću u liturgijskom činu, ne svi jednako, nego svaki na svoj način. Nadalje, okrijepljeni Kristovim tijelom na svetome zboru, oni na konkretan način pokazuju jedinstvo Božjega naroda, koje se ovim najuzvišenijim sakramentom prikladno označuje i čudesno ostvaruje.

Onima, pak, koji pristupaju sakramentu pokore, Božje milosrđe udje ljuje oprostjenje Bogu nanesen ih

uvreda; oni se ujedno pomiruju s Crkvom koju su grijeseći ranili, a koja se ljubavlju, primjerom i molitvom trudi oko njihova obraćenja. Svetim pomazanjem bolesnika i molitvom prezbitera sva Crkva preporučuj bolesnike patničkom i proslavljenom Gospodinu da ih pridigne i spasi (usp. Jak 5, 14-16); štoviše, ona ih potiče da se dragovoljno sjedinjuju Kristovom mukom i smrću (usp. Rim 8, 17; Kol 1, 24; 2 Tim 2, 11s; 1 Pt 4, 13) te tako pridonesu dobru Božjeg naroda. Oni između vjernika, koji su obilježeni svetim redom, u Kristovo se ime postavljaju da Crkvu pasu riječju i Božjom milošću. Na poslijetku, kršćanski ženidbeni drugovi snagom sakramenta ženidbe, koji naznačuju i po kojem imaju udjela u otajstvu jedinstva i plodne ljubavi između Krista i Crkve (usp. Ef 32), uzajamno si pomažu postići svetost u bračnom životu i u primanju i odgajanju djece te tako u svoj životnom staležu i redu imaju svoj poseban dar u Božjem narodu (usp. 1 Kor 7, 7). Iz te ženidbene zajednice, naime, proizlazi obitelj u koj se rađaju novi građani ljudskoga društva, koji po milosti Duha Svetog krstom postaju djecom Božjom narod Božji neprestano traje u tijeku stoljeća. U toj takoreći kućnoj roditelji trebaju biti za svoju djecu riječju i primjerom prvi vjerovjesnici te njegovati zvanje prikladno za svakoga pojedinoga, a osobito se skrbiti za ono sveto. Opremljeni tolikim i tako spasonosnim sredstvima svi su Kristovi vjernici bilo kojega položaja i staleža, svaki na svojem putu, pozvani od Gospodina na ono savršenstvo svetosti kojim je savršen sam Otac.

12. Osjećaj vjere i karizma u Božjem narodu

Sveti Božji narod ima udjela i u Kristovoj proročkoj službi time što o njemu širi živo svjedočanstvo osobito životom vjere i ljubavi te prinosi Bogu žrtvu hvale, plod usana koje ispovijedaju njegovo Ime (usp. Heb 13, 15). Sveukupnost vjernika, koji imaju pomazanje od Svetoga (usp. 1 Iv 2, 20 i 27), ne može se u vjerovanju prevariti, a to svoje osobito svojstvo očituje nad na ravnim osjećajem vjere svega naroda, kad »od biskupa pa do posljednjih vjernih laika« pokazuje svoje opće slaganje u stvarima vjere i ćudoređa. Naime, tim osjećajem vjere, koji pobuđuje i podržava Duh istine, Božji narod pod vodstvom svetoga učiteljstva, koje vjerno slijedi, prima ne više ljudsku riječ nego uistinu Božju riječ (usp. 1 Sol 2, 13), nepokolebljivo prijanja uz vjeru jednom predanu svetima (Jd 3) te pravilnim sudom dublje prodire u nju i u životu je potpuno primjenjuje. Isti Duh Sveti osim toga ne samo da po sakramentima i službama posve ćuje i vodi narod Božji te ga krjepostima resi nego »dijeleći svakome pojedinome« svoje darove »kako hoće« (1 Kor 12, 11), on također raspodjeljuje posebne milosti među vjernike svakoga staleža te ih time čini sposobnima i spremnima za prihvaćanje raznih djela ili dužnosti korisnih za obnovu i širu izgradnju Crkve, prema onoj: »Svakome se da je očitovanje Duha na korist« (1 Kor 12, 7). Budući da su te karizme, bilo one najsjajnije bilo one jednostavnije i raširenije, osobito prilagođene potrebama Crkve i korisne, valja ih primati sa zahvalnošću i s utjehom. Izvanredne pak darove ne valja lakoumno zahtijevati niti se smiju od njih preuzetno očekivati plodovi za apostolsko djelovanje; naprotiv, sud o njihovoj ispravnosti i urednoj uporabi pripada onima koji predsjedaju Crkvi i kojima posebno pripada to da Duha ne trnu, nego da sve provjere te zadrže ono što je dobro (usp. 1 Sol 5, 12 i 19-21)).

13. Univerzalnost ili katolištvo jednog Božjeg naroda

Svi su ljudi pozvani k novomu Božjem narodu. Stoga se taj narod, ostajući jedan i jedini, mora raširiti dijeljem cijelog svijeta i kroz sve vjekove kako bi se ispunio naum volje Boga koji je u početku stvorio Ljudsku narav kao jednu te je odlučio da svoju djecu, koja su bila ras pršena, napokon skupi u jedno (usp. Iv 11, 52). Radi toga je, naime, Bog poslao svojega Sina, kojega je učinio baštinikom sviju stvari (usp. Heb 1, 2), da bude Učitelj, Kralj i Svećenik sviju, Glava novoga i sveopćega naroda djece Božje. Na poslijetku je radi toga poslao Duha svojega Sina, Gospodina i Oživljavatelja, koji je za čitavu Crkvu, za svakoga pojedinoga i za sve koji vjeruju, počelo okuplja nja i jedinstva u apostolskom nauku i u zajedništvu, u lomljenju kruha i u molitvama (usp. Dj 2, 42 gr.).

Tako je u svim zemaljskim pucima prisutan jedan Božji narod, jer on si iz svakoga puka uzima građane Kraljevstva koje, dakako, nema zemaljski, nego nebeski značaj. Svi su vjernici, naime, raspršeni diljem svijeta, u Duhu Svetom u zajedništvu s ostalima, pa tako »onaj koji boravi u Rimu zna da su mu Indijci udovi«. A jer Kristovo kraljevstvo nije od ovoga svijeta (usp. Iv 18, 36), Crkva ili Božji narod, uvodeći to kraljevstvo, ne oduzima ništa od vremenitoga dobra bilo kojega naroda, nego, naprotiv; podupire i prima bogatstva i običaje svakoga naroda koliko su dobri, te ih primajući čisti, jača i uzdiže. Ona, naime, ima na umu da mora skupljati s onim Kraljem kojemu su narodi dani u baštinu (usp. Ps 2, 8) i u čiji grad donose

darove i poklone (usp. Ps 71 [72], 10; Iz 60, 4-7; ou 21, 24). Ta značajka sveobuhvatnosti, koja resi Božji narod, dar je samoga Gospodina; po tom daru katolička Crkva učinkovito i neprekidno teži kuglavljenju svega čovječanstva sa svim njegovim dobrima pod Kri stom Glavom, u jedinstvu njegova Duha. Snagom toga katolištva pojedini dijelovi donose vlastite darove drugim dijelovima i cijeloj Crkvi tako da i cjelina i pojedini dijelovi rastu iz svih onih koji međusobno njegu ju zajedništvo i teže prema punini u jedinstvu. Tako biva da se Božji na rod okuplja ne samo iz različitih na roda nego je i sam u sebi sastavljen od raznih redova, Među njegovim udovima, naime, postoji različitost, bilo po službama, kad neki obavlja ju svetu službu na dobro svoje braće, bilo po položaju i uređenju života, kud mnogi u redovničkom stalču na užem putu tče za svetošću te svojim primjerom potiču braću. Stoga su u crkvenom zajedništvu zakonito prisutne partikularne Crkve koje raspolažu vlastitim predajama, dok ostaje netaknut primat Petrove Stolice koja predsjedava sveukupnom skupu ljubavi, štiti zakonite različitosti te ujedno bdije nad time da ono što je partikularno ne samo da ne šteti jedinstvu nego mu, štoviše, služi. Stoga, u konačnici, među različitim dijelovima Crkve postoje sveze prisnoga zajedništva s obzirom na duhovno bogatstvo, apostolske radnike i vremenitu pomoć. Članovi Božjega naroda pozvani su, naime, međusobno dijeliti dobra pa za pojedine Crkve vrijede Apostolove riječi: »Kao dobri upravitelji mnogolike milosti Božje poslužujte jedan drugoga, svaki onim darom koji je pri mio« (1 Pt 4, 10).

Svi su, dakle, ljudi pozvani na to katoličko jedinstvo Božjega naroda koje unaprijed naznačuje i promiče sveopći mir; tom jedinstvu na razne načine pripadaju ili su prema njemu usmjereni bilo katolički vjernici bilo drugi koji vjeruju u Krista, bilo napokon svi ljudi uopće, koji su milošću Božjom pozvani na spasenje.

14. Katolički vjernici

Sveti sabor najprije okreće svoju pozornost prema katoličkim vjernicima. Oslanjajući se na Sveto pismo i Predaju, on naučava da je ta putujuća Crkva nužna za spasenje. Jedin je, naime, Krist posrednik i put spašenja; on nam biva prisutan u svojem Tijelu, koje je Crkva; izričito ističući nužnost vjere i krsta (usp. Mk 16, 16; Iv 3, 5), on je time ujedno potvrdio i nužnost Crkve u koju ljudi ulaze po krstu kao kroz vrata. Zato se ne bi mogli spasiti oni ljudi, koji – iako im nije nepoznato da je Bog po Isusu Kristu ustanovio Katoličku crkvu kao nužnu – ipak ne bi u nju htjeli ući ili u njoj ustrajati.

Potpuno se pritjelovljuju društvu Crkve oni koji, jer imaju Kristova Duha, prihvaćaju njezino cjelovito uređenje i sva u njoj ustanovljena sredstva spašenja te se u njezinome vidljivom ustrojstvu – svezama ispoijedanja vjere, sakramenata, crkvene uprave i zajedništva – združuju s Kristom, koji njome upravlja po vrhovnome svećeniku i biskupima. No ne spašava se onaj koji, makar bio pritjelovljen Crkvi, ne ustraje u ljubavi, a ostaje u krilu Crkve »tijelom«, ali ne i »srcem«. A sva djeca Crkve neka se sjete da svoje izvrsno stanje nemaju pripisati svojim zaslugama, nego posebnoj Kristovoj milosti; ako joj ne budu odgovorili mišlju, riječju i djelom, oni ne samo da se neće spasiti, nego će biti strože suđeni.

Katekumeni koji, potaknuti Duhom Svetim, izričitom voljom mole da budu pritjelovljeni Crkvi, povezuju se s njome samom tom željom; u ljubavi i skrbi Matka ih Crkva već prihvaća kao svoje.

15. Sveze Crkve s nekatoličkim kršćanima

Crkva zna da je zbog više razloga povezana s onima koji su kršteni te se diče kršćanskim imenom, ali ne ispovijedaju cjelovitu vjeru ili ne drže jedinstvo zajedništva pod Petrovim nasljednikom. Ima, naime, mnogo onih koji poštuju Sveto pismo kao pravilo vjere i života te pokazuju iskrenu vjersku revnost, s ljubavlju vjeruju u Boga Oca svemogućega i u Krista, Sina Božjega i Spasitelja, te su obilježeni krstom kojim se povezuju s Kristom i, dapače, priznaju i primaju također druge sakramente u svojim Crkvama i crkvenim zajednicama. Mnogi među njima imaju i episkopat, slave svetu euharistiju i gaje pobožnost prema Djevici Bogorodici. K tomu pridolazi zajedništvo u molitvama i drugim duhovnim dobrima te, štoviše, i prava povezanost u Duhu Svetom, koji po darovima i milostima također u njima djeluje svojom posvećujućom snagom te je neke od njih ojačao sve do prolijevanja krvi. Tako Duh pobuđuje u svim Kristovim učenicima želju i djelovanje kako bi se svi, na način koji je ustanovio Krist, miroljubivo sjedinili u jedno stado pod jednim Pastirom. Da bi to postigla, Majka Crkva ne prestaje moliti, nadati se i raditi te potiče svoju djecu na čišćenje i obnovu, kako bi Kristov znak jače zasjao na njezinu licu.

16. Nekršćani

Napokon su i oni, koji još nisu primili evanđelje, na različite načine usmjereni prema Božjemu narodu. U prvom redu, dakako, onaj narod kojemu su bili dani savezi i obećanja i iz kojega je potekao Krist po tijelu (usp. Rim 9, 4-5), narod po izabra nju zbog otaca vrlo drag: Bog se, naime, ne kaje za svoje darove ni za svoj poziv (usp. Rim 11, 28-29). No naum spasenja obuhvaća i one koji priznaju Stvoritelja, među koje pripadaju u prvom redu muslimani; priznavajući da drže Abrahamovu vjeru, oni se s nama klanjaju Bogu jedi nomu i milosrdnomu, koji će suditi ljude na Sudnji dan. Bog nije daleko ni od onih koji u sjenama i slikama tragaju za nepoznatim Bogom jer on svima daje život i dah i sve (usp. Dj 17, 25-28), a kao Spasitelj on hoće spasiti sve ljude (usp. 1 Tim 2, 4).

Vječno spasenje mogu, naime, postići i oni koji bez krivnje ne poznaju Kristovo evanđelje i njegovu Crkvu, a ipak iskrena srca tragaju za Bogom te pod utjecajem milosti nastoje djelom ispuniti njegovu volju koju su spoznali po glasu savjesti.” Božanska providnost ne uskraćuje pomoć potrebnu za spasenje ni onima koji bez svoje krivnje još nisu došli do izričitoga priznanja Boga te nastoje, ne bez božanske milosti, ispravno živjeti. Sve dobro i istinito, što se kod njih nalazi, Crkva smatra pripremom za evanđelje i danim od Onoga koji rasvjetljuje svakoga čovjeka kako bi napokon imao život. No ljudi su se, obmanuti od Zloga, češće gubili u svojim mislima te su Božju istinu preokrenuli u laž tako da su više služili stvoru negoli Stvoritelju (usp. Rim 1, 21 i 25) ili se, pak, izlažu kraj njem očaju jer u ovom svijetu žive i umiru bez Boga. Zbog toga Crkva ma mo nastoji njegovati misije radi promicanja Božje slave i spasenja svih ljudi, spominjući se Gospodnjega naloga: »Propovijedajte evanđelje svakomu stvoru« (Mk 16,15).

17. Misijski značaj Crkve

Kao što je, naime, Otac poslao Sina, tako je i Sin poslao apostole (usp. Iv 20, 21) govoreći: »Idite, dakle, i učite sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Učite ih držati sve što sam vam zapovjedio. I evo, ja sam s vama u sve dane, do svršetka svijeta« (Mt 28, 18-20). Tu svečanu Kristovu zapovijed o naviještanju spasonosne istine Crkva je primila od apostola i treba je ispunjavati sve do kraja zemlje (usp. Dj 1, 8). Stoga na sebe primjenjuje Apostolove riječi: »Jao meni ako ne budem naviještao evanđelje!« (1 Kor 9, 16) te zato i dalje neprestano nastavlja slati navjestitelje, sve dok mlade Crkve ne budu potpuno uspostavljene te i sa me nastave djelo naviještanja evanđelja. Duh je Sveti tjera da surađuje kako bi se djelotvorno ispunio naum Boga, koji je postavio Krista začetnikom spasenja za sav svijet. Propovijedajući evanđelje, Crkva privlači slušatelje da uzvjeruju i vjeru ispo vijedaju, priprema ih za krst, otima ih iz ropstva zablude i pritjelovljuje ih Kristu da po ljubavi prema njemu rastu sve do punine. Svojim trudom ona postiže da svako dobro koje je zasijano u srcu i u duhu ljudi ili u posebnim obredima i kulturama na roda ne samo ne propada nego se i pročišćuje, podiže i usavršava Bogu na slavu, zlodusima na pomutnju, a čovjeku na blaženstvo, svaki je Kristov učenik, koliko je do njega, dužan širiti vjeru: Ali ako i svatko može krstiti one koji su uzvjerovali, ipak je dužnost svećenika dovršiti izgradnju Tijela euharistijskom žrtvom kako bi se ispunile Božje riječi upućene po proroku: »Od istoka sunca do zapada veliko je moje ime među narodima, i na svakome se mjestu žrtvuje i prinosi čisti prinos mojemu imenu« (Mal 1, 11). Tako Crkva ujedno moli i radi da sav svijet u punini prijede u Božji narod, u Tijelo Gospodinovo i u hram Duha Svetoga te se u Kristu, Glavi svijetu, poda svaka čast i slava Stvoritelju i Ocu svega.

Treće poglavlje: Hijerarhijsko uređenje Crkve, posebice Episkopat

18. Uvod

Krist Gospodin je za upravljanje Božjim narodom i za njegovo umnožavanje u svojoj Crkvi ustanovio različite službe koje teže za do brom čitavoga Tijela. Službenici koji imaju svetu vlast služe svojoj braći da svi oni koji pripadaju Božjemu narodu, te stoga imaju pravo kršćansko dostojanstvo, težeći slobodno i po redu istomu cilju, prispiju k spasenju.

Ovaj Sveti sabor idući stopama Prvoga vaticanskog koncila zajedno s njime naučava i izjavljuje da je Isus Krist, vječni Pastir, sagradio svetu Crkvu poslavši apostole kao što je i sam bio poslan od Oca (usp. Iv 20, 21); htio je da njihovi nasljednici, to jest biskupi, budu u njegovoj Crkvi pastiri do kraja vjekova. Kako bi, pak, sam episkopat bio jedan i ne razdijeljen, postavio je na čelo ostalim apostolima blaženoga Petra te u

ujemu ustanovio trajno i vidljivo počelo i temelj jedinstva vjere i zajedništva. Taj nauk o ustanovljenju, trajnosti, značenju i naravi svetoga primata rimskoga biskupa i o njegovu nezabludivu učiteljstvu Sveti sabor ponovno iznosi pred oči svim vjernicima da ga čvrsto vjeruju; nastavljaajući započeto, on je odlučio da pred svima očituje i proglasi nauk o biskupima, nasljednicima apostola, koji s Petrovim nasljednikom, Kristovim namjesnikom i vidljivom glavom cijele Crkve upravljaju kućom Boga živoga.

19. Poziv i izbor dvanestorice

Pomolivši se Ocu, Gospodin je Isus pozvao k sebi one koje je sam htio te je postavio dvanaesticu da budu s njime i da ih šalje propovijedati kraljevstvo Božje (usp. Mk 3,13-19; Mt 10,1-42); te je apostole (usp. Lk 6, 13) ustanovio kao kolegij ili postojani zbor te mu je na čelo stavio Petra, izabranoga između njih (usp. Iv 21, 15-17). Poslao ih je najprije sinovima Izraelovima i potom svim narodima (usp. Rim 1, 16) da kao sudionici njegove vlasti učin sve narode njegovim učenicima, da ih posvete i njima upravljaju (usp. Mt 28, 16-20; Mk 16, 15; Lk 24, 45-48; Iv 20, 21-23) te tako rašire Crkvu i pasu je služeći joj pod Gospodino vim vodstvom u sve dane do svršetka svijeta (usp. Mt 28, 20). U tom su poslanju u potpunosti bili potvrđeni na dan Pedesetnice, (usp. Dj 2, 1-36) prema Gospodnjem obećanju: »Primit ćete jakost Duha Svetoga koji će sići na vas, i bit ćete mi svjedoci u Jeruzalemu i u svoj Judeji i Samariji, sve do kraja zemlje« (Dj 1, 8), Apostoli su, pak, posvuda propovijedajući evanđelje (usp. Mk 16, 20) koje su slušatelji primali po djelovanju Duh Svetoga, okupili sveopću Crkvu; nju je Gospodin utemeljio na apostolima i sagradio na blaženome Petru, nji hovu prvaku, a sam joj je Isus Krist glavnim zaglavnim kamenom (usp. Otk 21,14; Mt 16,18; Ef2, 20).

20. Biskupi – nasljednici apostola

To božansko poslanje, koje je Krist povjerio apostolima, trajat će do svršetka svijeta (usp. Mt 28, 20) jer evanđelje koje oni trebaju predati za Crkvu u sve je vrijeme počelo svega njezina života. Zato su se apostoli u tom hijerarhijski uređenom društvu pobrinuli da ustanove nasljednike.

Oni, naime, nisu imali samo razne pomoćnike u službi, nego su – kako bi se njima povjereno poslanje nastavilo – poslije svoje smrti kao oporuku svojim neposrednim suradnicima ostavili dužnost dovršiti i učvrstiti od njih započeto djelo, povjeravajući im da se skrbe za cijelo stado u kojem ih je Duh Sveti postavio upravljati Božjom Crkvom (usp. Dj 20, 28). Oni su, dakle, postavili takve ljude, a potom su odredili kad ovi umru njihovu službu preuzimaju drugi prokušani muževi. Među različitim oblicima služenja, koji se tamo od prvih vremena vrše u Crkvi, prema svjedočanstvu predaje prvo mjesto zauzima služba onih koji su postavljeni u biskupstvo te po nasljedstvu, koje teče od početka, imaju mladice apostolskoga sjemena. Tako se prema svjedočenju sv. Ireneja, po onima koje su apostoli postavili za biskupe te po njihovim nasljednicima sve do nas po svem svijetu očituje i čuva apostolska Predaja.

Biskupi su, dakle, prihvatili služe nje zajednici s prezbiterima i đakonima kao pomoćnicima, stojeći mjesto Boga na čelu stada kojemu su pastiri, i to kao učitelji nauka, svećenici svetoga bogoslužja i služitelji u upravljanju. I kao što trajno ostaje služba koju je Gospodin na jedinstven način povjerio Petru, prvaku apostola, i koja se treba prenositi na njegove nasljednike, tako trajno ostaje služba apostola da pasu Crkvu, a ima ju neprekidno vršiti sveti red biskupa. Zato Sveti sabor naučava da su biskupi po božanskoj ustanovi naslijedili apostole kao pastiri Crkve; tko njih sluša, sluša Krista, a tko njih prezire, prezire Krista i Onoga koji je Krista poslao (usp. Lk 10, 16).

21. Sakramentalnost biskupstva

U biskupima je, dakle, kojima uz bok stoje prezbiteri, posred vjernika prisutan Gospodin Isus Krist, vrhovni svećenik. Sjedeći, naime, zdesna Bogu Ocu, on nije odsutan u zboru svojih biskupa. nego on u prvom redu po njihovoj izuzetnoj službi propovijeda svim pucima riječ Božju, a vjernicima neprestano dijeli sakramente vjere; po njihovoj očinskoj službi (usp. 1 Kor 4, 15) on pridružuje svome Tijelu nove udove višnjim preporodom te napokon njihovom mudročću i razboritošću upravlja i uređuje Narod Novoga zavjeta na njegovu hodočašćenju prema vječnomu blaženstvu. Ti pastiri, izabrani da pasu stado Gospodnje, službenici su Kristovi i upravitelji Božjih otajstava (usp. 1 Kor 4, 1); njima je povjereno svjedočenje za evanđelje o milosti Božjoj (usp. Rim 15, 16; Dj 20, 24) te služba Duha i pravednosti u slavi (usp. 2 Kor 3, 8-9).

Za ispunjavanje tako velikih zadaća Krist je obdario apostole posebnim izlivanjem Duha Svetoga, koji je sišao na njih (usp. Dj 1, 8; 2, 4; Iv 20, 22-23), a sami su svojim pomoćnicima predali duhovni dar polaganjem ruku (usp. 1 Tim 4,14; 2 Tim 1, 6-7), koji se biskupskim posvećenjem pre nosi sve do nas. Sveti sabor, pak, naučava da se biskupskim posvećenjem dijeli punina sakramenta reda koja se doista i po liturgijskom običaju Crkve i glasom svetih otaca naziva najviše svećeništvo, vrhunac svete službe. Biskupsko posvećenje daje sa službom posvećivanja također službe naučavanja i upravljanja, koje se, pak, po svojoj naravi mogu vršiti samo u hijerarhijskom zajedništvu s Glavom i udovima kolegija. Iz predaje, naime, koja se jasno očituje osobito u liturgijskim obredima i praksi kako istočne tako i zapadne Crkve, razvidno je da se polaganjem ruku i riječima posvećenja tako daje milost Duha Svetoga i tako utiskuje sveti biljeg, da biskupi na izvrstan i vidljiv način imaju ulogu samoga Krista, Učitelja, Pastira i Svećenika i da djeluju u njegovoj osobi. Biskupima pripada da po sakramentu reda uzimaju nove izabranike u biskupski zbor.

22. Biskupski zbor i njegova Glava

Kao što po Gospodinovoj odluci sveti Petar i ostali apostoli tvore jedan apostolski kolegij, tako su na jednak način među sobom povezani rimski biskup, Petrov nasljednik, i biskupi, nasljednici apostola. Već prastaro pravilo, prema kojemu su biskupi postavljeni diljem cijeloga svijeta komunicirali međusobno i s rimskim biskupom u povezanosti jedinstva, ljubavi i mira te isto tako okupljanje na koncilima, gdje se zajednički odlučivalo o važnijim pitanjima nakon što je odluka bila odvojena vijećanjem mnogih, pokazuju kolegijalnu narav značaj biskupskog reda; to očito potvrđuju ekumenski koncili koji su se održavali tijekom vjekova. Na isto upućuje već onaj stari običaj pozivanja više biskupa da sudjeluju pri podizanju novoga izabranika na službu vrhovnoga svećeništva. Članom biskupskoga zbora netko postaje snagom sakramentalnoga posvećenja i hijerarhijskoga zajedništva s Glavom i udovima kolegija.

Kolegij ili zbor biskupa ima vlast samo ako se shvaća zajedno s rimskim prvosvećenikom, Petrovim nasljednikom, kao Glavom, dok ovomu ostaje neumanjena vlast primata nad svima, bilo pastirima bilo vjernicima. Rimski prvosvećenik, naime, snagom svoje službe, kao namjesnik Kristov i pastir cijele Crkve, ima u Crkvi punu vrhovnu i opću vlast koju može uvijek slobodno vršiti. Red biskupa, koji je u učiteljstvu i u pastirskoj upravi naslijedio zbor apostola i u kojem se dapače apostolski zbor neprekinuto nastavlja, subjekt je također vrhovne vlasti u cijeloj Crkvi, zajedno sa svojom Glavom, rimskim biskupom, a nikada bez te Glave: ta se vlast može obnašati samo uz pristanak rimskoga prvosvećenika. Gospodin je postavio jedino Šimuna kao stijenu i ključara Crkve (usp. Mt 16,18-19) te ga postavio za pastira cijeloga svojega stada (usp. Iv 21, 15-19); ona, pak, služba vezivanja i razrješivanja, koja je dana Petru (usp. Mt 16, 19), očito je dana i kolegiju apostola združenom sa svojom Glavom (up. Mt 18,18; 28, 16-20). U mjeri u kojoj je taj kolegij sastavljen od mnogih, on izražava raznoliku sveobuhvatnost Božjeg naroda, a u mjeri u kojoj je okupljen pod jednom Glavom, on izražava jedinstvo Kristova stada. U njemu biskupi – vjerno čuvajući primat i prvenstvo svoje Glave – vrše svoju vlast na korist svojih vjernika štoviše i cijele Crkve dok Duh Sveti stalno jača njegov ganički ustroj i sklad. Vrhovna vlast u cijeloj Crkvi, koju taj kolegij svečano se vrši na ekumenskom koncilu. Nikad nema ekumenskoga koncila koji kao takav ne bi bio potvrđen od Petrova nasljednika ili barem prihvaćen; posebno je pravo rimsko prvosvećenika da te koncile saziva da im predsjedava i da ih potvrđuje. Tu kolegijalnu vlast mogu zajedno s papom vršiti biskupi cijeloga svijeta samo ako ih Glava kolegija pozove na neko kolegijalno djelo ili barem odobri ili slobodno prihvati udruženo djelo raspršenih biskupa, tako bude izvršen pravi kolegijalni čin.

23. Odnosi biskupa u biskupskom zboru

Kolegijalno se jedinstvo pokazuje također u uzajamnim odnosima pojedinačnih biskupa s partikularnim Crkvama i sa sveopćom Crkvom. Rimski je prvosvećenik, kao Petrov nasljednik, trajno i vidljivo počelo i temelj jedinstva kako biskupa tako i mnoštva vjernika. Pojedinačni su, pak, biskupi vidljivo počelo i temelj jedinstva u svojim partikularnim Crkvama oblikovanima na sliku sveopće Crkve; u njima i iz njih postoji jedna i jedina katolička Crkva. Stoga pojedinačni biskupi predstavljaju svoju Crkvu, a svi zajedno s papom cijelu Crkvu u povezanosti mira, ljubavi i jedinstva. Pojedinačni biskupi, koji su postavljeni na čelo partikularnim Crkvama, vrše svoju pastoralnu upravu nad dijelom Božjega naroda koji je njima povjeren, a ne nad drugim Crkvama niti nad sveopćom Crkvom. No kao članovi biskupskog kolegija i zakoniti

nasljednici apostola svaki pojedini od njih dužan je na temelju Kristove odredbe i zapovijedi imati onu skrb za sveopću Crkvu makar se ne obavlja činom jurisdikcije, ipak mnogo pridonosi razvitku sveopće Crkve. Svi biskupi, naime moraju promicati i štiti jedinstvo vjere i stegu zajedničku cijeloj Crkvi te poučavati vjernike u ljubav prema čitavomu otajstvenom Kristovu Tijelu, a napose prema njegovim siromašnim i uciviljenim udovima te prema onima koji trpe progon zbog pravednosti (usp. Mt 5,10) ukratko, oni moraju promicati svaku djelatnost zajedničku cijeloj Crkvi, osobito, pak, da vjera poraste te da svim ljudima sine svjetlo pune istine. Uostalom, posve je sigurno da dobro upravljajući svojom Crkvom kao dijelom sveopće Crkve, oni djelotvorno pridonose dobru čitavoga otajstvenog Tijela koje je također Tijelo Crkava. Skrb za naviještanje evanđelja diljem sve zemlje pripada zboru pastira: svima je njima zajedno Krist dao nalog obvezujući ih na zajedničku službu, kako je to već papa Celestin stavio na srce ocima Efeškoga koncila. Otud su biskupi pojedinačno, koliko im dopušta obnašanje njihove po sebne službe, obvezani sudjelovati u zajedničkim poslovima međusobno i s Petrovim nasljednikom, kojemu je na jedinstven način povjerena velika zadaća širenja kršćanskoga imena. Stoga moraju svim silama misijama pribavljati kako radnike za žetvu tako i duhovnu i materijalnu pomoć, bilo neposredno sami bilo potičući vjernike na zauzetu suradnju. Na pokon, neka biskupi u sveopćoj za jednici ljubavi rado pružaju bratsku pomoć drugim Crkvama, osobito susjednima i potrebnijima, prema časnom primjeru starine.

Po Božjoj se providnosti dogodilo da su različite Crkve, koje su apostoli i njihovi nasljednici osnovali na različitim mjestima, tijekom vremena srasle u više organski povezanih skupina koje, čuvajući jedinstvo vjere i jedino božansko ustanovljenje opće Crkve, uživajući vlastiti poredak, vlastitu bogoslužnu praksu te teološku i duhovnu baštinu. Među njima su neke, prije svega drevne patrijahatske Crkve, kao majke vjere rodile druge kao kćeri, s kojim su sve do naših vremena povezane svezom ljubavi u sakramentalnom životu te u uzajamnom pult prava i dužnosti. Ta raznolikost mjesnih Crkava, koje skupa teže jedinstvu, s većom očevidnošću kazuje katolištvo nerazdijeljive Crkve. Na sličan način mogu danas biskupske konferencije mnogostruko i plodno pripomoći konkretnoj primjeni kolegijalnoga duha.

24. Poslanje biskupa

Biskupi kao nasljednici apostola primaju od Gospodina, kojemu je dana sva vlast na nebu i na zemlji poslanje da naučavaju sve narode i da propovijedaju evanđelje svakomu stvoru kako bi svi ljudi postigli spasenje po vjeri, krstu i vršenju zapovijedi (usp. Mt 28, 18-20; Mk 16,15-16; Dj 26, 17-18). Za ispunjavanje toga poslanja Krist Gospodin je apostolima obećao i na Pedeseticu s neba poslao Duha Svetoga, da mu po njegovoj snazi budu svjedocima do kraja zemlje, pred plemenima, narodima i kraljevima (usp. Dj 1, 8; 2, 1ss; 9, 15). A ta zadaća, koju je Gospodin povjerio pastirima svoga naroda, pravo je služenje koje se u Svetom pismu znakovito naziva »di akonia« ili služba (usp. Dj 1, 17 i 25; 21, 19; Rim 11, 13; 1 Tim 1, 12).

Kanonsko se, pak, poslanje biskupa može dogoditi po legitimnim običajima koje nije pozvala vrhovna i opća crkvena vlast ili po zakonima koje je ona donijela ili priznala, ili pak izravno po samom Petrovu nasljedniku; ako on to odbije ili uskrati apostolsko zajedništvo, biskupi ne mogu biti uzeti u službu.

25. Služba propovijedanja

Među poglavitim dužnostima biskupa ističe se propovijedanje evanđelja. Oni su, naime, glasnici vjere koji dovode nove učenike Kristu, te autentični ili Kristovom vlašću obdareni učitelji; narodu koji im povjeren oni propovijedaju vjeru koju im valja vjerovati i primjenjivati u postupanju; oni je razjašnjaju u svjetlu Duha Svetoga iznoseći iz riznice objave novo i staro (usp. Mt 13,52) te rade na tome da urodi rodnom i budnom odbijaju od svoga stada koje mu prijete (usp. 2 Tim 4,1-4). Kad biskupi naučavaju u zajedništvu s rimskim prvosvećenikom, trebaju poštovati kao svjedoke božanske i katoličke istine; vjernici se pak, sa sudom svojega biskupa, što ga on u Kristovo ime iznosi u stvarima vjere i ćudoređa, moraju slagati i ua nj pristajati s religioznom posluhom duha. No taj se religiozni posluh volje i razuma treba na osobit način iskazivati autentičnom učiteljstvu rimskoga prvosvećenika i kad ne govori »ex cathedra«; to valja činiti tako da se njegovo vrhovno učiteljstvo priznaje s poštovanjem te se iskreno pristaje uz odluke koje on iz no skladu s njegovom očitovanom kanom i voljom, što se poglavito vidi bilo iz naravi dokumenta bilo i čistoga predlaganja istoga nauka, bilo iz načina izražavanja. Premda biskupi pojedinačno nemaju povlasticu nezabludivosti, oni ipak nezabludivo iznose Kristov nauk kad se – iako raspršeni diljem svijeta, ali čuvajući svezu zajedništva među sobom i s Petrovim nasljednikom i autentično naučavajući o stvarima vjere i

ćudoređa – slože u nekoj odluci kao konačno obvezatnoj. To je još očitije kad su okupljeni na nekom ekumenskom koncilu kao učitelji i suci vjere i ćudoređa za sveopću Crkvu, pa uz njihove definicije valja prijanjati s posluhom vjere.

Ta, pak, nezabludivost, kojom je božanski Spasitelj htio svoju Crkvu opremiti u definiranju nauka o vjeri i ćudoređu, seže tako daleko dokle seže polog božanske objave koji valja sveto ćuvati i vjerno tumaćiti. Rimski prvosvećenik, glava biskupskoga kolegija, ima tu nezabludivost sna gom svoje službe kada kao vrhovni pastir i učitelj svih Kristovih vjernika, koji svoju braću utvrđuje u vjeri (usp. Lk 22, 32), proglašuje konačnim neki nauk u stvarima vjere i ćudoređa. Stoga se njegove definicije s pravom nazivaju nepromjenjivima, i to po sebi, a ne po pristanku Crkve, jer su izrećene uz pomoć Duha Sve toga obećanoga mu u blaženom Petru; stoga im nije potrebno nikakvo odobrenje drugih niti dopuštaju bilo kakav priziv na koji drugi sud. Tada, naime, rimski prvosvećenik iznosi odluku ne kao privatna osoba, nego on izlaže ili brani nauk katolićke vjere kao vrhovni učitelj sveopće Crkve u kojem se na jedinstven naćin nalazi nezabludivost same Crkve. Crkvi obećana nezabludivost nalazi se također u zboru biskupa, kada oni vrše vrhovnu učiteljsku službu zajedno s Petrovim nasljednikom. Tim definicijama nikada ne mođe uzmanjkati pristanak Crkve zbog djelovanja istoga Duha Svetoga; po tom se djelovanju svekoliko Kristovo stado drži i ćuva u jedinstvu vjere.

Kada, pak, bilo rimski prvosvećenik bilo zbor biskupa s njime definiraju neku odluku, oni je izriću u skladu sa samom objavom uz koju su dužni svi pristati i s njome se suoblićiti; ta se objava – bilo zapisana bilo predavana – po zakonitom slijedu biskupa i u prvom redu marom rimskoga prvosvećenika cjelovito prenosi te uz prosvjetljenje Duha istine po zorno ćuva i vjerno izlaže. Rimski prvosvećenik i biskupi po svojoj se dužnosti i prema vađnosti stvari tu objavu marljivo trude prikladnim sredstvima pravilno istraživati i prikladno izlagati; oni, međutim, ne primaju neku novu javnu objavu koja bi pripadala u božanski polog vjere.

26. Služba posvećivanja

Biskup, providen puninom sakramenta Reda, »upravitelj je milosti vrhovnoga svećeništva«, osobito u euharistiji, koju sam prinosi ili se skrbi za njezino prinošenje, i po kojoj Crkva neprekidno živi i raste. Ta je Kristova Crkva uistinu prisutna u svim zakonitim mjesnim zborovima vjernika koji se, prijanjajući uza svoje pastire, i sami u Novom zavjetu nazivaju Crkvama. Oni su, naime, u svojem mjestu, u Duhu Svetom i u mnogom obilju (usp. 1 Sol 1, 5) od Boga pozvani novi narod. U njima se propovijedanjem Kristova evanđelja okupljaju vjernici i slavi se otajstvo Gospodnje večere »da se po blagovanju Gospodnjega tijela i krvi usko poveže svekoliko bratstvo«.

U svakom zajedništvu oltara pod svetom službom biskupa pokazuje se simbol one ljubavi i »jedinstva otajstvenog tijela, bez kojeg [tj, jedinstva] ne mođe biti spasenja«. U tim zajednicama, makar su one; često malene i siromašne ili žive u raspršenosti, prisutan je Krist, ćijom se moći združuje jedna, sveta, kato lićka i apostolska Crkva. Jer »udioništvo u Kristovu tijelu i krvi ne ćini drugo doli da prelazimo u ono što primarno«. Svakim legitimnim slavljenjem euharistije upravlja biskup; njemu je povjerena duđnost da Božanskom Velićanstvu iskazuje štovanje kršćanske religije te upravlja njime prema Gospodinovim zapovijedima i crkvenim zakonima, koje on po svojem posebnom sudu dalje određuje za svoju biskupiju. Tako biskupi, moleći za narod i radeći, na mnogo naćina i obilato dijele od punine Kristove svetosti. Službom rijeći priopćuju silu Bođu vjernicima na spasenje (usp, Rim 1, 16), a po sakramentima, ćije pravilno i plodno podjeljivanje uređuju svojom vlućcu, oni posvećuju vjernike. Oni uređuju podjeljivanje krsta, po kojemu se daje udio u Kristovom kra ljevskom svećeništvu. Oni su izvorni služitelji potvrde, djelitelji svetih redova i upravljaći ispovjedne prakse. Oni marno potiću i poućavaju svoje vjernike da u bogoslužju, osobito u svetoj misnoj žrtvi, s vjerom i poštovanjem vrše svoj dio. Naposljetku, primjerom svojega naćina života oni moraju biti na korist onima kojima upravljaju, ćuvajući svoje ponašanje od svakoga zla i, koliko mogu, mijenjajući ga uz Bođu pomoć na bolje, da zajedno s povjerenim im stadom prispiju u vjećni život.

27. Služba upravljanja

Biskupi upravljaju njima povjerenim partikularnim Crkvama kao Kristovi zamjenici i poslanici savjetom, uvjeravanjem, primjerom, ali i autoritetom i svetom vlašću; njome se sluđe samo zato da svoje stado iz-

građuju u istini i svetosti, spominjući se da onaj koji je veći treba biti kao manji, a starješina kao sluga (usp. Lk 22, 26-27). Ta im je vlast, koju osobno obnašaju u Kristovo ime, vlastita, redovita i neposredna, iako njezino vršenje u konačnici vodi vrhovna vlast Crkve te se može ograničiti nekim granicama imajući u vidu korist Crkve, odnosno vjernika. Snagom te vlasti biskupi imaju sveto pravo, a pred Gospodinom dužnost, donositi zakone za svoje podložnike te suditi i ravnati svime što pripada uređenju bogoštovlja i apostolata. Njima je potpuno predana pastirska služba, odnosno stalna i svagdašnja skrb za njihovo stado; oni se ne smiju smatrati namjesnicima rimskoga prvosvećenika jer imaju svoju posebnu vlast i u pravom se smislu nazivaju predstojnicima naroda kojim upravljaju. Njihovu vlast ne krnji vrhovna i opća vlast, nego je, naprotiv, potvrđuje, jača i štiti; pritom je Duh Sveti onaj koji postojano čuva neokrnjen oblik vlasti što ga je Krist Gospodin ustanovio u svojoj Crkvi. Biskup, kojega je poslao Otac obitelji da upravlja njegovom obitelji, treba držati pred očima primjer Dobroga pastira koji nije došao da bude služen, nego da služi (usp. Mt 20, 28; Mk 10, 45) i da za ovce položi svoj život (usp. Iv 10, 11). Uzet između ljudi i podložan slabosti, on može suosjećati s onima koji su u neznanju ili zabludi (usp. Heb 5, 1-2). Neka ne odbija saslušati podložnike za koje se skrbi kao za svoju pravu djecu te ih potiče da s njime marno surađuju. Budući da će za njihove duše Bogu položiti račun (usp. Heb 13, 17), neka se molitvom, propovijedanjem i svim djelima ljubavi skrbi kako za njih tako i za one koji još ne pripadaju jed nomu stadu, a koje neka smatra da su njemu povjereni u Gospodinu. A kako je on poput apostola Pavla svima dužnik, neka bude pripravan sve evangelizirati (usp. Rim 1, 14-15) i poticati svoje vjernike na apostol ski i misionarski rad. Vjernici, pak, moraju pristajati uz biskupa kao Crkva uz Isusa Krista i kao Isus Krist uz Oca, da po jedinstvu sve bude u skladu i obiluje na slavu Božju (usp. 2 Kor 4,15).

28. Prezbiteri u odnosu prema Kristu, biskupima, prezbiteriju i kršćanskom narodu

Krist, kojega je Otac posvetio i poslao na svijet (usp. Iv 10, 36), po svojim je apostolima učinio dionicima svoga posvećenja i poslanja njihove nasljednike, tj. biskupe, koji su u različitom stupnju zakonito predali dužnost svoje službe raznim nositeljima u Crkvi. Tako crkvenu od Boga ustanovljenu službu u raznim redovima vrše oni koji se već od starine nazivaju biskupima, prezbiterima i đakonima. Premda prezbiteri nemaju najviši stupanj svećeništva, a u obnašanju svoje vlasti ovise o biskupima, ipak su s njim povezani svećeničkom čašću te na sliku Krista, vrhovnoga i vječnoga svećenika (usp. Heb 5, 1-10; 7, 24; 9,11-28) po sakramentu Reda kao pravi svećenici Novoga zavjeta posvećuju za propovijedanje evanđelja, za vođenje vjernika i za vršenje službe Božje. Imajući na svojem stupnju službe udjela u službi jedinoga posrednika, Krista (usp. 1 Tim 2, 5), oni svima navješćuju božansku riječ. Svoju svetu službu ponajviše vrše u euharistijskom bogoslužju, odnosno zborovanju u kojem, djelujući u Kristovoj osobi i razglašujući njegovo otajstvo, povezuju molitve vjernika sa žrtvom njihove Glave te u misnoj žrtvi prikazuju i namjenjuju sve do Gospodnjega dolaska (usp. 1 Kor 11, 26) jedinu žrtvu Novoga zavjeta, to jest, žrtvu Krista koji je jedanput samoga sebe prinio Ocu kao neoka ljani žrtveni prinos (usp. Heb 9, 11- 28). A za vjernike koji se kaju ili su bolesni, oni nadasve vrše službu pomirenja i olakšanja te iznose Bogu Ocu potrebe i molitve vjernika (Heb 5, 1-4). Vršeci prema dijelu vlasti koju imaju službu Krista Pastira i Glave, oni sabiru Božju obitelj kao bratstvo koje je u jedno oduhovljeno te ga po Kristu u Duhu dovode k Bogu Ocu. Njemu se usred stada klanjaju u duhu i istini (usp. Iv 4, 24). I na poslietku, trude se u propovijedanju i poučavanju (usp. 1 Tim 5,17) vjerujući ono što u Gospodinovu zakonu razmatraju i čitaju, naučavaju ono što vjeruju i nasljedujući ono što naučavaju.

Prezbiteri, brižljivi suradnici biskupskoga reda, njegova pomoć i oruđe, pozvani na služenje Božjemu narodu, zajedno sa svojim biskupe tvore jedan prezbiterij kojemu su povjerene različite dužnosti. U pojedinačnim mjesnim zborovima vjernika oni na neki način čine prisutnim biskupa s kojim su vjerno i velikodušno združeni te dijelom preuzimaju njegove zadaće i njegov skrb te ih svaki dan marno vrše. I biskupovim autoritetom oni posvećuju i vode povjereni im dio Gospodnjega stada, na svojem mjestu čine vidljivom sveopću Crkvu te snažnom pomoći pridonose izgradnji cijeloga Kristova Tijela (usp. Ef 4, 12). Imajući, pak, uvijek na umu dobro Božje djece, neka nastoje svojim trudom pridonijeti pastoralnom radu cijele biskupije, štoviše i cijele Crkve. Zbog toga udioništva u svećeništvu i poslanju prezbiteri uistinu trebaju priznavati biskupa kao svojega oca te ga s poštovanjem slušati. A biskup neka svećenike, svoje suradnike, smatra sinovima i prijateljima, kao što i Krist svoje učenike naziva prija teljima, a ne više slugama (usp. Iv 15, 15). Svi dakle svećenici, bilo dijecezanski bilo redovnički, pridruženi su zbog reda i službe zboru biskupa te prema svojem pozivu i milosti služe dobru cijele Crkve.

Snagom zajedničkoga svetoga ređenja i poslanja svi su prezbiteri međusobno povezani prisnim bratstvom, koje se dragovoljno i rado treba očitovati u uzajamnoj pomoći, kako duhovnoj tako i materijalnoj, kako pastoralnoj tako i osobnoj, te u sastancima i zajedništvu života, rada i ljubavi. A za vjernike, koje su duhovno rodili u krstu i nauku (usp. 1 Kor 4, 15; 1 Pt 1, 23), neka se skrbe kao očevi u Kristu. Iz srca postavši uzorom stadi (usp. 1 Pt 5,3), svojoj mjesnoj zajednici neka tako predsjedaju i služe da se ona dostojno može nazivati onim imenom kojim je označen jedan i sav Božji narod, tj. Crkom Božjom (usp. 1 Kor 1, 2; 2 Kor 1,1 i drugdje). Neka misle da svojim svagdašnjim ponašanjem i svojom skrbi moraju pokazati lice prave svećeničke i pastoralne službe vjernicima i nevjernicima, katolicima i nekatolicima: svima moraju dati svjedočanstvo istine i života te kao dobri pastiri tragati također za onima (usp. Lk 15, 4-7) koji su - premda kršteni u Katoličkoj Crkvi - prestali primiti sakramente ili su čak otpali od vjere. Budući da ljudski rod danas sve više srašćuje u građansko, gospodarsko i društveno jedinstvo, to je više potrebno da i svećenici udruženom skrbi i naporom, pod vodstvom biskupa i vrhovnoga svećenika, uklone svaki razlog podijeljenosti, kako bi sav ljudski rod bio doveden u jedinstvo Božje obitelji.

29. Đakoni

Na nižem hijerarhijskom stupnju stoje đakoni; na njih se polažu »ne za svećeništvo, nego za služenje«. Ojačani sakramentalnom milošću, oni, naime, služe Božjem narodu u zajedništvu s biskupom i njegovim prezbiterijem. Dužnost je đakona, kako mu je to povjerila mjerodavna vlast, svečano dijeliti krst, uvati i dijeliti euharistiju, u ime Crkve prisustvovati ženidbi i blagoslivljati je, nositi popudbinu umirućima, čitati vjernicima Sveto pismo, poučavati i poticati narod, predvoditi bogoštovlje i molitve vjernika, dijeliti blagoslovine te voditi obred sprovoda i pokopa. A kako su predani službi ljubavi i upravljanja, đakoni trebaju imati na umu opomenu blaženoga Polikarpa: »Budite milosrdni i marljivi tako da postupate u skladu s istinom Gospodinovom, koji je svima postao slugom«.

Budući da se te zadaće, koje su u najvećoj mjeri nužne za život Crkve, uz danas važeće propise u latinskoj Crkvi u mnogim krajevima mogu vrlo teško ispuniti, ubuduće će se ponovno moći uspostaviti đakonat kao vlastit i trajan hijerarhijski stupanj. Mjerodavnim raznovrsnim teritorijalnim skupovima biskupa pak pripada da, uz odobrenje vrhovnoga svećenika, odluče je li i gdje je za dušobrižništvo prikladno uvesti takve đakone. Uz suglasnost rimskoga prvosvećenika taj će se đakonat moći podijeliti muževima zrelije dobi, i ako žive u braku, kao u prikladnim maldićima za koje ipak mora ostati na snazi celibata.

Četvrto poglavlje: Laici

30. Uvod

Pošto je Sveti sabor prikazao hijerarhijske službe, on svoju pozornost rado usmjeruje staležu onih Kristovih vjernika koji se nazivaju laici. Premda je sve ono što je bilo rečeno o Božjem narodu jednako upravljeno laicima, redovnicima i klericima, ipak laicima, muškarcima i žemu uzevši u obzir njihovo stanje i poslanje, posebno pripadaju određene stvari; zbog posebnih prilika našega vremena valja bolje ispitati njihove temelje. Sveti pastiri, naime, dobro znaju koliko laici pridonose dobru cijele Crkve, Oni znaju da ih Krist nije ustanovio kako bi sami na sebe preuzeli svekoliko spasonosno slanje Crkve prema svijetu, nego je njihova izvrsna zadaća tako pastirski voditi vjernike i provjeravati njihove oblike služenja i milosne darove da svi na svoj način jednodušno surađuju u zajedničkom djelu. Jer svi mi moramo, »čineći istinu u ljubavi, po svemu rasti u onoga koji je Glava, Krist; polazeći od njega, cijelo je Tijelo sastavljeno i povezano svakom svezom zbrinjavanja, u skladu s djelovanjem i mjerom svakoga pojedinog člana, a on daje da Tijelo raste i izgrađuje se u ljubavi« (Ef 4,15-16).

31. Narav i poslanje laika

Pod nazivom laika ovdje se razumiju svi Kristovi vjernici, osim članova svetoga reda i od Crkve odobrenoga redovničkog staleža, to jest Kristovi vjernici koji su krstom pritjelovljeni Kristu i ustanovljeni kao Božji narod, a na svoj su način učinjeni dionicima Kristove svećeničke, proročke i kraljevske službe te u Crkvi i u svijetu obnašaju svoj dio poslanja cijeloga kršćanskog naroda, Laicima je svjetovni značaj svojstven i vlastit. Jer makar katkada obavljali i svjetovne poslove te obavljali čak i svjetovno zvanje, članovi svetoga reda ipak su svojim posebnim pozivom poglavito i službeno usmjereni na vršenje svete službe, dok redovnici svojim

staležom pružaju sjajno i izvrsno svjedočanstvo o tome da se svijet ne može preobraziti i prinijeti Bogu bez duha blaženstava. Zadaća je, pak, laika, po vlastitom pozivu, tragati za Božjim kraljevstvom baveći se vremenitim stvarima i uređujući ih po Božjemu. Oni žive u svijetu, to jest u svim i u pojedinačnim službama i poslovima svijeta te u uobičajenim uvjetima obiteljskoga i društvenoga života, kojima je njihov život na neki način protkan. Bog ih ovdje poziva da obnašajući svoju vlastitu dužnost i vođeni evanđeoskim duhom, tako reći iznutra poput kvasca, pridono posvećenju svijeta te tako u prvom redu svjedočanstvom svojega života, blistajući vjerom, nadom i ljubavlju, drugima očituju Krista. Njima dakle, na osobit način pripada tako rasvijetliti i urediti vremenite stvari, s kojima su tijesno povezani, da one bivaju i rastu u skladu s Kristom te budu na hvalu Stvoritelju i Otkupitelju.

32. Dostojanstvo laika kao članova Božjega naroda

Sveta je Crkva po božanskome ustanovljenju uređena i vođena u čudesnoj raznolikosti. »Kao što li jednome tijelu imamo mnoge udove, a svi udovi nemaju isto djelovanje, tako smo mi mnogi jedno tijelo u Kristu, a pojedinci udovi jedni drugima« (Rim 12, 4-5).

Jedan je, dakle, izabrani Božji narod: »Jedan Gospodin, jedna vjera, jedan krst« (Ef 4, 5); zajedničko je dostojanstvo udova zbog njihova preporoda u Kristu, zajednička milost djece, zajednički je poziv na savršenstvo, jedno spasenje, jedna nada i nepodijeljena ljubav. Nema, dakle, nikakve nejednakosti u Kristu i u Crkvi s obzirom na podrijetlo i narodnost, na društveni položaj i spol, jer »nema ni Židova ni Grka, nema ni roba ni slobodnjaka, nema ni muškarca ni žene. Svi ste vi naime 'jedno' Kristu Isusu« (Gal 3, 28 gr.; usp. Kol 3, 11).

Ako, dakle, u Crkvi svi i ne idu istim putem, svi su ipak pozvani na svetost i po Božjoj su pravednosti zadobili jednaku vjeru (usp. 2 Pt 1, 1). Premda su neki po Kristovoj volji za druge određeni kao učitelji, djelitelji otajstava i pastiri, ipak među svima vlada prava jednakost s obzirom na dostojanstvo i s obzirom na svim vjernici ma zajedničko djelovanje u izgradnji Kristova Tijela. Razlika, naime, koju je Gospodin postavio između svetih služitelja i ostaloga Božjega naroda, nosi sa sobom povezanost jer su pastiri i drugi vjernici međusobno povezani tijesnom zajedničkom svezom; slijedeći Gospodinov primjer, crkveni pastiri trebaju služiti jedan drugomu i drugim vjernicima, a ovi trebaju revno i udruženo surađivati s pastirima i učiteljima. Tako neka svi u raznolikosti svjedoče o čudesnome jedinstvu u Kristovu Tijelu: sama različitost milosti, služba i dje latnosti, naime, sabire Božju djecu u jedno jer »sve to čini jedan te isti Duh« (1 Kor 12, 11). Kao što, dakle, laici, po božanskoj naklonosti, imaju za brata Krista koji je – makar bio Gospodarem sviju – došao služiti, a ne biti posluživan, tako imaju za braću također one koji su postavljeni u svetu službu te naučavajući, posvećujući i upravljajući Kristovom vlašću, takopasu Božju obitelj da svi ispunjuju novu zapovijed ljubavi. Gledom na to, sveti Agustin vrlo lijepo kaže: »Gdje me plaši ono što sam vama, ondje me tješi to što sam s vama. Vama sam naime biskup, a s vama sam kršćanin. Ono je naziv službe, a ovo milosti; on naziv pogibli, a ovo spasa«.

33. Apostolat laika

Laici okupljeni u Božjem narodu i postavljeni pod jednom glavom u jednom Kristovu Tijelu, poziv se, tko god oni bili, da kao živi ud svim svojim silama, koje su do tom Stvoritelja i milošću Spasitelja primili, pridonoze rastu Crkve njezinu neprestanu posvećivanju. Apostolat laika je udioništvo u samom spasonosnom poslanju Crkve; svi su određeni za taj apostolat samoga Gospodina po krstu i potvrdi. A sakramentima se, u prvom redu svetom euharistijom, priopćuje i hrani ona ljubav prema Bogu i prema ljudima koja je dušom svega apostolata. Laici su, pak, posebno pozvani na to da Crkvu uprisutnjuju čine je djelatnom na onim mjestima i u onim prilikama gdje ona samo po njima može postati sol zemlje. Tako je svaki laik, po samim darovima koje je primio, ujedno svjedok i živo sredstvo poslanja same Crkve, »pre ma mjeri dara Kristova« (Ef 4, 7). Osim toga apostolata, koji pripada svim Kristovim vjernicima, laici mogu povrh toga biti pozvani na još neposredniju suradnju u apostolatu hijerarhije, poput onih muževa i žena koji su apostolu Pavlu pomagali u evanđelju, trudeći se mnogo u Gospodinu (usp. Fil 4, 3; Rim 16, 3ss). Osim toga, oni su podobni da im hijerarhija radi duhovne svrhe povjeri obavljanje neke crkvene službe.

Na svim laicima, dakle, leži časno breme truditi se oko toga da božanski naum spasenja sve više i više, posvuda na zemlji, dopire do svih ljudi svih vremena. Stoga neka im u svakom pogledu bude otvoren put da prema svojim silama i potrebama vremena neumorno sudjeluju u spasonosnom djelu Crkve.

34. Svećenička služba laika

Budući da je vrhovni i vječni svećenik Isus Krist htio također po laicima nastaviti svoje svjedočenje i svoje služenje, on ih oživljuje svojim Duhom i bez prestanka ih potiče na svako dobro i savršeno djelo. Onima, naime koje je prisno združio sa svojim životom i poslanjem, Krist je također dao udjela u svojoj svećeničkoj službi radi vršenja duhovnoga bogoštovlja da Bog bude proslavljen, a ljudi spašeni. Zbog toga su laici, kao oni koji su Kristu predani i Duhom Svetim pomazani, pozvani i opremljeni kako bi se u njima proizveli uvijek obilniji plo dovi Duha. Sva njihova djela, naime, molitve i apostolski pothvati, bračni i obiteljski život, svagdašnji posao, odmor duha i tijela, ako se vrše u Duhu, štoviše, i životne teškoće, ako se strpljivo podnose, postaju duhovnim žrtvama, Bogu milima po Isusu Kristu (usp. 1 Pt 2, 5); one se u euharistijskom slavlju zajedno s prinosom Gospodnjega tijela pobožno prikazuju Ocu. Tako i laici, kao klanjatelji koji posvuda sveto postupaju, posvećuju Bogu sam svijet.

35. Prorčka služba laika

Krist, veliki prorok koji je svjedočenjem života i snagom riječi proglasio Očevo Kraljevstvo, ispunja sve do puno ga očitovanja slave svoju prorocku službu ne samo po hijerarhiji – koja u njegovo ime i njegovom vlašću naučava – nego i po laicima, koje je tako učinio. svjedocima i opremio ih osjećajem vjere i milošću riječi (usp. Dj 2, 17-18; Otk 19, 10) da snaga evanđelja sjaji u svagdašnjem obiteljskom i društvenom životu. Oni se pokazuju kao djeca obećanja, ako – jaki u vjeri i nadi – otkupljuju sadašnji trenutak (usp. Ef 5, 16; Kol 4, 5), a u strpljivosti iščekuju buduću slavu (usp. Rim 8, 25). Tu pak nadu neka ne kriju u nutrini srca, nego neka je neprekidnim obraćenjem i borbom »protiv vladara svijeta ovih tmina, protiv duhovnih bića zloće« (Ef 6, 12) izražavaju također u strukturama svjetovnoga života.

Kao što sakramenti Novoga zakona, kojima se hrani život i apostolat vjernika, predoznačuju novo nebo i novu zemlju (usp. Otk 21, 1), tako su i laici moćni glasnici vjere u stvarima kojima se valja nadati (usp. Heb 11, 1) ako sa životom po vjeri posto jano povezuju ispovijedanje vjere. Ta evangelizacija, to jest Kristova poruka iznesena svjedočenjem života i riječju, zadobiva osebujno obilježje i posebnu učinkovitost iz toga što se izvršuje u uobičajenim okolnostima svijeta.

U toj se zadaći od velike vrijednosti pokazuje onaj stalež života koji je posvećen posebnim sakramentom, to jest bračni i obiteljski život. Ovdje je vježbalište i izvrsna škola apostolata laika, gdje kršćanska religija prožima cjelokupno životno uređenje te ga iz dana u dan sve više preobražava; ovdje ženidbeni drugovi imaju vlastito zvanje da uzajamno budu sebi i djeci svjedoci vjere i Kristove Ijubavi. Kršćanska obitelj glasno razglasa ne samo prisutne sile Božjega kraljevstva nego i nadu u vječni život. Tako ona svojim primjerom i svjedočenjem prokazuje svijet zbog grijeha, a rasvjetljuje one koji tražaju za istinom. Stoga laici mogu i moraju pridonositi svoje dragocjeno djelovanje za evangelizaciju svijeta također kada su zaokupljeni vremenitim brigama. Premda neki od njih prema svojoj osposobljenosti nadopunjuju neke svete službe ako nema svetih službenika ili su spriječeni u progoniteljskom režimu, te iako mnogi od njih sve svoje sile ulažu u apostolski rad, ipak svi moraju surađivati u širenju i rastu Kristova kraljevstva u svijetu. Zbog toga laici trebaju promišljeno prionuti uz dublje upoznavanje objavljene istine te od Boga ustrajno moliti za dar mudrosti

36. Kraljevska služba laika

Krist je, postavši poslušan sve do smrti te zbog toga uzvišen od Oca (usp. Fil2, 8-9), ušao u slavu svojega kraljevstva. Njemu je sve podvrgnulo, a on će sebe i sve stvoreno podvrći Ocu da Bog bude sve u svemu (usp. J Kor 15, 27-28). Tu je vlast on podao učenicima da i oni budu postavljeni u kraljevsku slobodu te samoodricanjem i svetim životom u sebi pobjede kraljevstvo grijeha (usp. Rim 6,12), štoviše, da služeći Kristu također u drugima, poniznošću i strpljivošću privedu svoju braću onomu Kralju kojemu služiti znači kraljevati. Gospodin, naime, želi proširiti svoje kraljevstvo i putem vjernika laika, to jest kraljevstvo istine i života, kraljevstvo svetosti i milosti, kraljevstvo pravednosti, ljubavi i mira; u tom će kraljevstvu samo stvorenje biti oslobođeno od robovanja pokvarljivosti u slobodu slave djece Božje (usp. Rim 8, 21). Učenicima je doista dano veliko obećanje i velika zapovijed: »Jer sve je vaše, vi ste pak Kristovi, a Krist je Božji« (1 Kor 3, 23).

Vjernici, dakle, moraju prepoznati unutrašnju narav, vrijednost i usmjerenost svekolikoga stvorenja na slavu Božju te si i po svjetovnim djelima uzajamno pomagati za svetiji život tako da se svijet natopi Kristovim

duhom i uspješnije postigne svoju svrhu u pravednosti, ljubavi i miru.

U općenitom ispunjavanju te dužnosti laici zauzimaju poglavito mjesto. Stoga neka svojom mjerodavnošću u svjetovnim strukama te svojom djelatnošću, koju Kristova milost iznutra uzdiže, snažno pridolesu tome da stvorena dobra – prema Stvoriteljevu naputku i rasvjetljenju njegove Riječi – ljudskim radom, tehničkim umijećem i građanskom kulturom budu brižljivo obrađivana i na korist zaista svim ljudima; neka među njima budu prikladnije razdijeljena te neka na svoj način vode k sveopćemu napretku u ljudskoj i kršćanskoj slobodi. Tako će Krist, po udovima Crkve, svojim spasonosnim svjetlom sve više i više rasvjetljivati cjelokupno ljudsko društvo.

Osim toga, ako navike negdje potiču na grijeh, neka laici također udruženim silama tako ozdravljaju svjetovne ustanove i prilike da sve bude uobličeno po pravilima pravednosti te više potiče vršenje krjeposti negoli što ga priječi. Radeći tako, oni ćudorednom vrijednošću prožimaju kulturu i ljudska djela. Na taj se način njiva svijeta bolje pripravlja za sjeme božanske riječi i šire se otvaraju vrata Crkve, kroz koja u svijet treba ući poruka mira.

Zbog same rasporedbe spasenja, neka vjernici nauče pomno razlikovati između onih prava i dužnosti kojima su obvezani ukoliko su članovi Crkve i onih koje im pripadaju kao članovima ljudskoga društva. Neka se po trude oboje skladno združiti imajući na pameti da se u svakoj vremenitoj stvari moraju voditi kršćanskom sa vješću jer se nijedna ljudska djelatnost, pa ni u vremenitim stvarima ne može oteti Božjoj zapovijedi. U naše je pak vrijeme u najvećoj mjeri potrebno da ta razlika i sklad ujedno što jasnije odsijevaju u vjerničkom načinu postupanja kako bi poslanje Crkve što potpunije uzmoglo odgovoriti posebnim uvjetima današnje ga svijeta. Kao što se, naime, mora priznati da se zemaljska država, koja se s pravom skrbi oko svjetovnih stvari, upravlja vlastitim načelima, tako se s pravom odbacuje poguban nauk koji nastoji izgraditi društvo tako da uopće ne uzima u obzir religiju te napada i ruši slobodu vjerovanja u građana.

37. Odnos laika i hijerarhije

Laici, kao i svi Kristovi vjernici, imaju pravo obilno primati od svetih pastira duhovna dobra Crkve, napose pomoć Božje riječi i sakramenata; neka im otkrivaju svoje potrebe i želje s onom slobodom i s onim povjerenjem koji dolikuju Božjoj djeci i braći u Kristu. Prema znanju, mjerodavnosti i izvrsnosti položaja koji im je vlastit, oni imaju mogućnost, štoviše i dužnost, očitovati svoje mišljenje o onome što se tiče dobra Crkve. Ako bude potrebno, neka se to čini preko ustanova koje je Crkva za to ustanovila, uvijek u istinitosti, odvažnosti i razboritosti, s poštovanjem i ljubavlju prema onima koji na temelju svoje svete službe zastupaju Krista. Laici poput svih Kristovih vjernika neka s kršćanskom poslušnošću spremno prihvaćaju ono što sveti pastiri, kao Kristovi predstavnici, određuju u Crkvi kao učitelji i upravitelji; tako oni slijede primjer Krista koji je svojom poslušnošću sve do smrti svim ljudima otvorio blaženi put slobode djece Božje. Isto tako neka ne propuste u svojim molitvama preporučivati Bogu svoje predstojnike jer oni neprestano bdiju kao oni koji trebaju položiti račun o našim dušama, da to čine s radošću, a ne stenjući (usp. Heb 13, 17). A sveti pastiri neka priznaju i promiču dostojanstvo i odgovornost laika u Crkvi; neka se rado posluže njihovim razboritim savjetom, s povjerenjem neka im povjere dužnosti u služenju Crkvi te im ostave slobodu i prostor djelovanja, štoviše, neka ih ohrabruju da se i na vlastitu pobudu daju na posao. Neka očinskom ljubavlju i pozorno u Kristu razmotre pothvate, prijedloge i želje koje laici predlažu. Pastiri će, pak, brižljivo priznavati pravednu slobodu koja u državi pripada svima. Iz toga prisnog ophođenja između laika i pastira valja za Crkvu očekivati mnoga dobra: tako, naime, u laika jača osjećaj vlastite odgovornosti, gaji se revnost, a sile laika lakše se pridružuju djelu pastira. Ti će, pak, potpomognuti iskustvom laika, uzmoći točnije i prikladnije rasuđivati u duhovnim i vremenitim stvarima tako da sva Crkva, ojačana svim svojim udovima, uspješnije ispuni svoje poslanje za život svijeta.

38. Zaključak

Svaki laik mora biti pred svijetom svjedok uskrsnuća i života Gospodina Isusa te znak živoga Boga. Svi zajedno i svaki pojedinačno sa svoje strane moraju hraniti svijet duhovnim plodovima (usp. Gal 5,22) te u nj ulijevati duha koji odu hohljuje one siromahe, krotke i miroljubive, koje je Gospodin u evanđelju proglasio blaženima (usp. Mt 5, 3-9). Riječju, »što je duša u tijelu, to neka budu kršćani u svijetu«!

Peto poglavlje: Opći poziv na svetost u Crkvi

39. Uvod

Vjera uči da je Crkva, čije otajstvo izlaže Sveti sabor, trajno sveta. Krist, Sin Božji koji se s Ocem i Duhom slavi kao »jedini Sveti«, ljubio je, naime, Crkvu kao svoju zaručnicu tako što je samoga sebe predao za nju da je posveti (usp. Ef 5, 25-26) te si ju je pridružio kao svoje Tijelo i obasuo je darom Duha Svetoga na slavu Božju. Tako su svi u Crkvi, bilo da pripadaju hijerarhiji bilo da ih ona pastirski vodi, pozvani na svetost, prema onoj Apostolovoj: »Ovo je na ime volja Božja: vaše posvećenje« (1 Sol 4, 3; usp. Ef 1, 4). Ta se, pak, svetost Crkve neprestance očituje i mora očitovati u plodovima milosti koje Duh proizvodi u vjernicima; ona se izražava u mnogo oblika kod pojedinaca koji u svojem životnom redu teže savršenstvu ljubavi tako da izgrađuju druge; na svoj se poseban način ona pojavljuje u praksi savjeta koji se uobičajeno nazivaju evandeoskima. Praksu tih savjeta prihvaćaju na poticaj Duha Svetoga mnogi kršćani, bilo privatno bilo u načinu života ili staležu, koji su odobreni od Crkve: ta praksa pruža i treba pružati svjedočenje i primjer iste te svetosti.

40. Opći poziv na svetost

Gospodin Isus, božanski učitelj i uzor svake savršenosti, svim je svojim učenicima i svakome pojedinome bilo kojega životnog stanja propovijedao svetost života, čiji je on sam početnik idovršitelj: »Budite, dakle, savršeni kao što je savršen i Otac vaš nebeski« (Mt 5, 48). U sve je, naime, udahnuo Duh Svetoga da ljube Boga svim srcem, svom dušom, svim umom i svom svojom snagom (usp. Mk 12, 30) te da se uzajamno ljube kao što ih je Krist ljubio (usp. Iv 13, 34; 15, 12). Kristovi su sljedbenici od Boga pozvani, ne zbog svojih djela, nego po njegovu naumu i milosti; opravdani u Isusu Kristu, u krstu vjere uistinu su učinjeni djecom Božjom i dionicima božanske naravi, te su stoga doista posvećeni. Oni, dakle, živeći moraju uz Božju pomoć držati i usavršavati svetost koju su primili. Apostol ih opominje da žive »kako dolikuje svetima« (Ef 5, 3), da se obuku »kao Božji izabranici, sveti i ljubljeni, u duboko milosrđe, dobrotivost, poniznost, skromnost i strpljivost« (Kol 3, 12) te da donesu plodove Duha za posvećenje (usp. Gal 5, 22; Rim 6, 22). A budući da se u mnogočemu o sve ogrješujemo (usp. Jak 3, 2), neprestance nam je potrebno Božje milosrđe te svaki dan moramo moliti: »Otpusti nam naše dugove« (Mt 6, 12).

Svima je stoga razvidno da su svi Kristovi vjernici, kojega god staleža ili reda, pozvani na puninu kršćanskoga života i na savršenstvo ljubavi; tom se svetošću i u zemaljskom društvu promiče čovječniji način života. Da bi postigli tu svetost, vjerni ci neka ulažu sile koje su primili prema mjeri Kristova dara da se – idući njegovim stopama i suobličeni njegovoj slici te vršeći u svemu Očevu volju – svom dušom posvete Božjoj slavi i služenju bližnjemu. Tako će se svetost Božjega naroda razrasti u obilne plodove, kao što to u povijesti Crkve sjajno pokazuju životi tolikih svetaca.

41. Mnogostruki oblici svetosti

Oni koje vodi Duh Božji razvijaju jednu svetost u različitim načinima i dužnostima života; slušajući Očev glas i klanajući se Bogu Ocu u duhu i istini, oni nasljeđuju siromašnoga i poniznoga Krista kako bi zavrijedili biti sudionicima njegove slave. Svaki pojedinac, naime, treba u skladu s vlastitim darovima i zadaćama bez oklijevanja ići naprijed na putu žive vjere koja pobuđuje nadu i djeluje po ljubavi. Prije svega, pastiri Kristova stada moraju sveto i poletno, ponizno i snažno obavljati svoju službu na sliku vrhovnoga i vječnoga Svećenika, Pastira i Biskupa naših duša; tako obavljena, bit će ona i za njih izvrsno sredstvo posvećenja. Izabrani za puninu svećeništva, obdareni su sakramentalnom milošću da moleći, žrtvujući i propovijedajući svakim oblikom biskupske skrbi i služenja izvršuju savršenu službu pastirske ljubavi neka se ne boje položiti život svoj za ovce te postavši uzorom stada (usp. 1 Pt 5, 3), neka svojim primjerom svakodnevno potiču Crkvu na veću svetost. Prezbiteri, u sličnosti redu biskupa kojima tvore duhovnu krunu te imajući udjela u milosti njihove službe, neka po Kristu, vječnome i jedinome posredniku, svagdašnjim vršenjem svoje službe rastu u ljubavi prema Bogu i bližnjemu; neka čuvaju svezu svećeničkoga zajedništva, neka obiluju u svakom duhovnom dobru te svima pruže živo svjedočanstvo o Bogu, mjereći se s onim svećenicima koji su tijekom stoljeća u poniznom i često skrovitom služenju ostavili prejasni primjer svetosti. Njihova je hvala u Božjoj Crkvi. Po dužnosti moleći i prinoseći žrtvu za svoj puk i za sav Božji narod te spoznavajući ono što čine i nasljeđuju ci ono što vrše neka ne samo ne budu sprječavani

apostolskom skrbi, opasnostima i brigama nego neka se radije po njima uspnu do više sve tosti tako da hrane i njeguju svoje djelovanje iz obilja kontemplacije i na okrpju svekolikoj Božjoj Crkvi. Neka svi prezbiteri, a osobito oni koji se s posebnoga naslova svojega rede nja nazivaju biskupijskima, imaju na umu koliko vjerna povezanost i velikodušna suradnja s njihovim biskupom pridonosi njihovu posvećenju.

Na osobit su način dionici poslanja i milosti vrhovnoga svećenika također službenici nižega reda, prije svega đakoni, koji se – služeći otajstvima Krista i Crkve – moraju čuvati čistima od svake mane te tako ugađati Bogu i skrbiti se za svako dobro pred ljudima (usp. 1 Tim 3, 8-10 i 12-13). Klerici, koje je Gospodin pozvao i odredio da imaju dio s njime, pod nadzorom se pastira pripremaju za dužnosti služba; oni su dužni suobličiti svoju pamet i srce tom uzvišenom izabranju tako da su postojani u molitvi i gorljivi u ljubavi, misleći na sve što je istinito, pravedno i na dobru glasu te radeći sve Bogu na slavu i čast. Njima pridolaze oni od Boga izabrani laici, koje je biskup pozvao da se posve predaju apostolskim djelima i s bogatim plodovima rade na njivi Gospodnjoj.

Kršćanski se ženidbeni drugovi i roditelji, slijedeći vlastiti put u vjernoj ljubavi, moraju tijekom cijeloga života uzajamno podržavati u milosti te kršćanskom naukom i evanđeoskim krjepostima prožeti potomstvo koje su s ljubavlju od Boga primili. Tako oni, naime, svima pružaju primjer neumorne i velikodušne ljubavi, iz građuju bratstvo ljubavi te postaju svjedocima i suradnicima plodnosti Majke Crkve, za znak i udioništvo u onoj ljubavi kojom je Krist ljubio svoju Zaručnicu te sama sebe za nju predao. Sličan primjer na drugi način daju udovice/udovci i neoženjeni/neudate koji i sami mogu nemalo pridonijeti svetosti i radišnosti Crkve. Oni pak, koji često rade teške poslove, moraju sami sebe usavršavati ljudskim djelima, pomagati sugrađanima te cjelokupno društvo i sve stvorenje pokretati prema bolje mu stanju; u djelotvornoj ljubavi oni također moraju nasljedovati Krista – njegove su ruke obavljale tesarske poslove, a s Ocem on uvijek radi na spasenje svijeta – tako da se u nadi raduju, nose terete jedni drugima te se samim svojim svagdašnjim radom uspinju i do više također apostolske svetosti.

Neka znaju da su za spasenje svijeta na poseban način sjedinjeni s Kristom patnikom oni koji su pritiješnjeni siromaštvom, slabošću, bolešću i različitim nevoljama ili pak trpe progonstvo zbog pravednosti; njih je Gospodin u evanđelju proglasio blaženima, a »Bog ... svake milosti, koji nas je u Isusu Kristu pozvao u svoju vječnu slavu, nakon kratkih će ih patnja sam usavršiti, ojačati i učvrstiti« (1 Pt 5, 10). Svi će, dakle, Kristovi vjernici u svojim životnim uvjetima, dužnostima i okolnostima po svemu tome iz dana u dan biti posvećivani ako s vjerom budu sve primali iz ruku nebeskoga Oca te surađivali s božanskom voljom, čineći u samoj vremenitoj službi očitom onu ljubav kojom je Bog ljubio svijet.

42. Putevi i sredstva svetosti

»Bog je ljubav i tko ostaje u ljubavi, u Bogu ostaje, i Bog u njemu« (1 Iv 4, 16). A Bog je u našim srcima razlio svoju ljubav po Duhu Svetom koji nam je dan (usp. Rim 5, 5); stoga je prvi i najnužniji dar ljubav kojom ljubimo Boga ponad svega, a bližnjega poradi njega. Da bi pak ljubav poput dobroga sjemena u duši rasla i rađala rod, svaki pojedini vjernik mora rado slušati Božju riječ te uz pomoć Božje milosti djelom ispunjavati njegovu volju, često sudjelovati u sakramentima, napose u euharistiji, i u svetim činima te se postojano posvetiti molitvi, samozataji, djelotvornom bratskom služenju i uvježbavanju u svim krjepostima. Ljubav, pak, kao sveza savršenstva i punina Zakona (usp. Kol 3, 14; Rim 13,10), upravlja svim sredstvima posvećivanja, uobličuje ih i vodi njihovoj svrsi. Stoga je svaki pravi Kristov učenik obilježen ljubavlju prema Bogu i bližnjemu.

Budući da je Isus, Sin Božji, svoju ljubav očitovao tako da je za nas položio svoj život, nitko nema veće ljubavi od onoga koji polaže svoj život za Isusa i za svoju braću (usp. 1 Iv 3, 16; Iv 15, 13). Stoga su neki kršćani već od prvih vremena bili pozivani, i uvijek će biti pozivani, na davanje toga najvećeg svjedočenja ljubavi pred svima, a osobito pred progoniteljima. Mučeništvo, dakle, kojim se učenik usličnjuje Učitelju koji je slobodno prihvatio smrt za spas svijeta i njemu se u prolijevanju krvi suobličuje, Crkva smatra iznimnim darom i vrhovnim dokazom ljubavi. Iako je to dano samo malobrojnim, ipak svi moraju biti spremni ispovijediti Krista pred ljudima te ga na križnome putu nasljedovati usred progona koja Crkvi nikada neće nedostajati.

Svetost Crkve isto se tako na poseban način njeguje mnogovrsnim savjetima koje je Gospodin u evanđelju predložio učenicima na održavanje. Među njima se posebno ističe dragocjeni dar božanske milosti koji Otac nekima daje (usp. Mt 19, 11; 1 Kor 7, 7) da se i u djevičanstvu ili celibatu nepodijeljena srca (usp. 1

Kor 7, 32-34) lakše posvete samomu Bogu. Crkva je tu savršenu uzdržljivost radi Kraljevstva nebeskoga uvijek držala u osobitoj časti kao znak i poticaj ljubavi te kao osobito vrelo duhovne plodnosti u svijetu. Crkva razmišlja i o opomeni Apostola koji vjernike, pozivajući ih na ljubav, opominje da u sebi osjećaju isto što je bilo i u Kristu Isusu koji »je samoga sebe sništio uzevši lik sluge, ... postavši poslušan sve do smrti« (Fil 2, 7-8) te je radi nas »postao siromašan, makar je bio bogat« (2 Kor 8, 9). A jer je nužno da uče niti uvijek nasljeđuju i svjedoče tu Kristovu ljubav i poniznost, Majka se Crkva raduje što u svojem krilu ima mnoge muškarce i žene koji više izbliza slijede Spasiteljevu sništenost te je jasnije dokazuju tako da u slobodi djece Božje preuzimaju siromaštvo i odriču se vlastite volje: oni se, naime, iz ljubavi prema Bogu i preko mjere zapovijedi podvrgavaju čovjeku u onom što se tiče savršenstva kako bi se potpunije suobličili poslušnome Kristu.

Svi su, dakle, Kristovi vjernici pozvani i obvezani da idu putem svetosti i savršenstva vlastitoga staleža. Stoga neka se svi potrudu da ispravno upravljaju svojim osjećajima kako uporabom zemaljskih stvari i pri-
njanjem uz bogatstvo, a protiv duha evanđeoskoga siromaštva, ne bi bili sprječavani na putu prema savršenoj ljubavi, imajući na pameti Apostolovu opomenu: Oni koji se služe ovim svijetom, neka se u njemu ne zaustavljaju jer prolazi obličje ovoga svijeta (usp. 1 Kor 7, 31 gr.).

Šesto poglavlje: Redovnici

43. Evanđeoski savjeti u Crkvi

Evanđeoski savjeti Bogu posvećene čistoće, siromaštva i poslušnosti – kako su utemeljeni u riječima i primjerima Gospodinovim i kako ih apostoli, crkveni oci, naučitelji i pastiri preporučuju – božanski su dar koji je Crkva primila od svojega Go spodina i koji njegovom milošću uvijek čuva. Sama se, pak, crkvena vlast pod vodstvom Duha Svetoga pobrinula da ih tumači i njihovim obdržavanjem upravlja te da iz toga odredi također trajne oblike življenja. Tako se dogodilo da su – kao na stablu koje se iz božanski danoga sjemena čudesno i raznovrsno razgranalo na Gospodnjoj njivi – izrasli razni oblici samotničkoga ili zajedničkoga života i razne redovničke obitelji koje umnažaju pomoćna sredstva kako na korist svojih članova tako i na dobro cjelokupnoga Kristova Tijela. Te obitelji pridonose svojim članovi ma pomagala čvršće stalnosti u na činu življenja, prokušanoga nauka za postizanje savršenstva, bratskoga zajedništva u Kristovoj vojsci i poslušnošću ojačane slobode tako da mogu sigurno ispuniti i vjerno čuvati svoj redovnički zavjet te u duhovnoj radosti napredovati na putu ljubavi. S obzirom na božansko i hijerarhijsko ustrojstvo Crkve taj stalež nije srednji između kleričkoga i laičkoga stanja, nego Bog s obje strane poziva neke Kristove vjernike da u životu Crkve uživaju u posebnom daru te da svaki na svoj način bude na korist njezinomu spasenjskom poslanju.

44. Narav i važnost redovništva

Zavjetima ili drugim svetim svezama, koje su na svoj poseban način slične zavjetima, po kojima se Kristov vjernik obvezuje na tri spomenuta savjeta, on se posve predaje Bogu kojega najviše ljubi tako da je s novoga i posebnoga naslova stavljen u odnos prema služenju Bogu i prema časćenju Boga. Po krstu je, doduše, umro grijehu i posvećen je Bogu; ali da bi mogao primiti obilniji plod krsne milosti, on se zavjetovanjem evanđeoskih savjeta u Crkvi nastoji osloboditi zapreka koje bi ga mogle udaljiti od žara ljubavi i savršenosti služenja Bogu te se još prisnije posvećuje božanskomu posluhu. Posvećenje će, pak, biti to savršenije što se čvršćim i stalnijim svezama bude uprisutnjivao Krist, koji je nerazriješivom svezom povezan sa Crkvom, svojom zaručnicom.

Kako, pak, evanđeoski savjeti, po ljubavi kojoj vode na poseban način povezuju svoje pristalice s Crkvom i njezinim otajstvom, njihov duhovni život također mora biti posvećen dobru čitave Crkve. Odatle proizlazi dužnost da se svim silama i u skladu s oblikom vlastitoga poziva, bilo molitvom bilo također djelotvornim za laganjem, radi na ukorjenjivanju i jačanju Kristova kraljevstva u dušama te na njegovu širenju na sve strane. Radi toga Crkva štiti i njeguje značaj koji je vlastit različitim redovničkim ustanovama. Stoga se zavjetovanje savjeta pokazuje kao znak koji može i mora učinkovito privući sve udove Crkve neumornom ispunjavanju dužnosti kršćanskoga poziva. No budući da Božji narod nema ovdje trajnoga grada nego traga za budućim, to redovnički stalež – koji u većoj mjeri oslobađa svoje pristalice od zemalj

skih briga – također u većoj mjeri otkriva svim vjernicima već u ovom svijetu prisutnost nebeska dobra, svjedoči o novome i vječnome životu postignutom po Kristovu otkupljenju te tako naviješta buduće uskrsnuće i slavu nebeskoga kraljevstva. Isti taj stalež jezgrovitije oponaša i u Crkvi trajno uprisutnije onaj oblik života koji je prihvatio Sin Božji ušavši u svijet, da vrši volju Očevu, te ga predložio učenicima koji su ga nasljeđovali. I na posljetku, on na poseban način i ponad svega zemaljskoga otkriva uzvišenost Božjega kraljevstva i njegove najviše zahtjeve; on također svim ljudima pokazuje nadmoćnu veličinu sile Krista koji kraljuje i neograničenu moć Duha Svetoga koji čudesno djeluje u Crkvi.

Premda, dakle, stalež koji se zasniva na zavjetovanju evanđeoskih savjeta ne pripada u hijerarhijski ustroj Crkve, on ipak nepobitno pripada njezinu životu i svetosti.

45. Hijerarhija i redovništvo

Budući da je zadaća crkvene hijerarhije pasti i voditi Božji narod nu bujne pašnjake (usp. Ez 34, 14), njoj pripada i mudro upravljanje praksom evanđeoskih savjeta, kojima se na poseban način promiče ljubav prema Bogu i bližnjemu. Ona, naime, poslušno slijedeći poticaje Duha Svetoga, prima pravila što ih predlažu vrsni muževi i žene te ih, dalje razrađena, autentično odobrava; osim toga, svojom budnom i zaštitničkom vlašću ona pomaže ustanovama koje su po svim stranama podignute na izgradnju Kristova Tijela kako bi rasle i cvale u skladu s duhom svojih utemeljitelja.

A da se što bolje providi za potrebe cjelokupnoga Gospodnjeg stada, vrhovni svećenik – na temelju svojega primata nad sveopćom Crkvom te imajući u vidu zajedničku korist – može izuzeti od jurisdikcije mjesnih ordinarija i samomu sebi podvrći svaku ustanovu savršenstva i pojedine njezine članove. Na sličan način oni mogu biti ostavljeni ili povjereni vlasti vlastitoga patrijarhata. Sami članovi, svojim osobitim načinom života, moraju, u skladu s kanonskim zakonima i ispunjavajući dužnosti prema Crkvi, biskupima iskazivati poštovanje i poslušnost zbog njihove pastirske vlasti u partikularnim Crkvama i zbog nužnoga jedinstva i sloge u apostolskom poslu. Crkva, pak, svojim odobrenjem ne samo da uzdiže redovničko zvanje na dostojanstvo kanonskoga staleža nego ga svojim bogoslužnim činom također iskazuje kao Bogu posvećeni stalež. Sama Crkva, naime, vlašću koju joj je povjerio Bog, prima zavjete zavjetovanika te im svojom javnom molitvom priskrbljuje pomoć i milostod Boga, Bogu ih povjerava te im udjeljuje duhovni blagoslov tako da njihovo prikazanje pridružuje euharistijskoj žrtvi.

46. Veličina redovničkog posvećenja

Neka redovnici budu skrbno pozorni na to da Crkva putem njih i vjernicima i nevjernicima iz dana u dan bolje pokazuje Krista, dok na gori razmatra ili mnoštvu kraljevstvo Božje naviješta, dok bolesne i ranjene ozdravlja, a grješnike na bolji život obraća, ili dok djecu blagoslivlje i svima čini dobro, uvijek poslušan volji Oca koji ga je poslao.

Neka, napokon, svima bude znano da iako zavjetovanje evanđeoskih savjeta uključuje odricanje od dobara koja nesumnjivo valja visoko cijiniti, ono ipak ne sprječava pravi napredak ljudske osobe, nego mu po svojoj naravi u najvišem stupnju koristi.

Kad su, naime, savjeti dragovoljno prihvaćeni u skladu s osobnim pozivom svakoga, oni mnogo pridonose čišćenju srca i duhovnoj slobodi, neprestano potiču žar ljubavi i – kao što dokazuje primjer tolikih svetih utemeljitelja – napose omogućuju kršćanskomu čovjeku da se još većma suobliči djevičanskomu i siromašnomu načinu života koji si je izabrao Krist Gospodin i koji je prigrlila njegova Djevica Majka. Neka nitko ne misli da se redovnici svojim posvećenjem otuđuju od ljudi ili da su beskorisni u zemaljskoj državi. Jer premda katkad izravno ne pomažu svojim suvremenima, ipak su im na dublji način prisutni u Kristovu srcu te s njima duhovno surađuju kako bi se izgradnja zemaljske države uvijek temeljila u Gospodinu i prema njemu usmjeravala, da ne bi možda uzalud radili oni koji je grade. Upravo stoga Sveti sabor učvršćuje i pohvaljuje muževe i žene, braću i sestre, koji u samostanima, u školama i bolnicama ili u misijama ustrajnom i poniznom vjernošću u spomenutom posvećenju rese Kristovu Zaručnicu te svim ljudima pružaju plemenite i najrazličitije usluge.

47. Zaključak

Svaki, pak, koji je pozvan zavjetovati savjete, neka se revno skrbi da ustraje i da se što više odlikuje u onom zvanju u koje ga je Bog pozvao na što plodniju svetost Crkve te na veću slavu jednoga nerazdijeljenoga Trojstva, koje je u Kristu i po Kristu izvor i iskon svake svetosti.

Sedmo poglavlje: Eshatološki značaj putujuće Crkve i njezino jedinstvo s nebeskom Crkvom

48. Eshatološki poziv Crkve

Crkva, u koju smo u Kristu Isusu svi pozvani i u kojoj Kristovom mi lošću stječemo svetost, bit će dovršena tek u nebeskoj slavi, kada će doći vrijeme obnove sviju stvari (usp. Dj 3, 21) i kada će se s ljudskim rodом u Kristu savršeno obnoviti i sav svijet, koji je s čovjekom prisno povezan te po njemu napreduje prema svome cilju (usp. Ef 1, 10; Kol II, 20; 2 Pt 3, 10-13).

Podignut sa zemlje, Krist je uistinu sve privukao k sebi (usp. Iv 12, 32 gr.): uskrsnuvši pak od mrtvih (usp. Rim 6, 9), poslao je na učenike svoga Duha oživljavatelja te je po njemu ustanovio svoje Tijelo, koje je Crkva kao sveopći sakrament spasenja. Sje deci zdesna Ocu, on neprekidno djeluje u svijetu kako bi ljude priveo k Crkvi i tješnje ih povezo sa sobom te ih učinio dionici ma svojega slavnog života tako što ih hrani vlastitim Tijelom i Krvlju. Obnova, dakle, koju kao obećanu očekujemo, već je započela u Kristu i napreduje u slanju Duha Svetoga te se po njemu na stavlja u Crkvi. U njoj smo po vjeri poučavani također o smislu našega vremenitog života, dok nadajući se budućim dobrima privodimo kraju djelo koje nam je Otac povjerio u svijetu te radimo na svojem spasenju (usp. Fil 2, 12). Već su, dakle, k nama prispjela posljednja vremena (usp. 1 Kor 10, 11) i obnovi svijeta neopozivo je udaren temelj te je ona na neki stvaran način već predumljena u ovom svijetu: Crkva je, naime, već na zemlji urešena znakovima prave iako nesavršene svetosti. Ipak, dok ne nastanu novo nebo i nova zemlja u kojima će obitavati pravednost (usp. 2 Pt 3,13), putujuća Crkva u svojim sakramentima i ustanovama, koje pripadaju ovom vremenu, nosi obličje ovoga prolaznog svijeta te sama boravi među stvorovima koji sve dosad uzdišu i trpe porođajne boli te očekuju objavljenje djece Božje (usp. Rim 8, 19-22). Združeni, dakle, s Kristom u Crkvi i obilježeni Duhom Svetim ili »koji je zalog naše baštine« (Ef 1, 14), uistinu se nazivamo i jesmo djecom Božjom (usp. 1 Iv 3, 1), ali se još nismo pojavili s Kristom u slavi (usp. Kol 3, 4) u kojoj ćemo biti Bogu slični jer ćemo ga vidjeti takvim kakav on jest (usp. 1 Iv 3, 2). Stoga, »dok smo u tijelu, pu tujemo daleko od Gospodina« (2 Kor 5, 6) te premda imamo prvine Duha, ipak u sebi uzdišemo (usp. Rim 8, 23) i želimo biti s Kristom (usp. Fil 1, 23). A ista nas ljubav sili da sve više živimo za njega, koji je za nas umro i uskrsnuo (usp. 2 Kor 5, 15). Trudimo se, dakle, u svemu se svidjeti Gospodinu (usp. 2 Kor 5, 9) te stavljamо na sebe Božju ratnu opremu da bismo se mogli usprotiviti vražjim zasjedama i pružiti otpor u zao dan (usp. Ef 6, 11-13). A budući da ne znamo ni dana ni časa, trebamo, na Gospod nju opomenu, ustrajno bdjeti kako bismo – ispunivši jedini tјjek našega zemaljskog života (usp. Heb 9, 27) – zaslužili ući s njime na svadbu i biti ubrojani među blagoslovljene (usp. Mt 25,31-46), a ne da nam bude, kao zlim i lijenim slugama (usp. Mt 25, 6), zapovjedeno odstupiti u vјečni oganj (usp. Mt 25,41) i van u tminu, gdje »će biti plač i škrgut zuba« (Mt 22,13 i 25, 30). Prije, naime, negoli budemo zakraljivali sa slavnim Kristom, svi ćemo se mi pojaviti »pred Kristovim sudištem da svaki položi račun o onome što je njegovu tijelo vlastito, bilo dobro, bilo zlo, već prema tomu kako je postupao« (2 Kor 5, 10), pa će na kraju svijeta »zakoračiti u uskrsnuće života oni koji su činili dobro, a u uskrsnuće suda oni koji su činili zlo« (Iv 5, 29; usp. Mt 25, 46). Smatrajući stoga kako »patnje ovoga vremena nisu u razmjeru s budućom slavom koja će se u nama objaviti« (Rim 8, 18; usp. 2 Tim 2, 11-12), jaki u vjeri očekujemo »blaženu nadu i pojavak slave velikoga Boga i Spasitelja našega Isusa Krista« (Tit 2, 13); »on će obnoviti naše bijedno tijelo suobličujući ga svojem tijelu slavno mu« (Fil 3, 21) i doći »da se proslavi u svojim svetima i prodiči u svima koji su uzvjerovali« (2 Sol I, 10).

49. Nebeska i putujuća Crkva

Dakle, dok ne dođe Gospodin u svojem veličanstvu i svi anđeli s njime (usp. Mt 25, 31) te mu se, pošto bude uništena smrt, sve podvrgne (usp. 1 Kor 15, 26-27), neki od njegovih učenika putuju zemljom, drugi se – navršivši ovaj život – čiste, a neki su proslavljeni motreći »jasno samoga trojedinoga Boga kakav jest«; premda na različit način i u različitom stupnju, ipak svi dijelimo zajedništvo u jednoj ljubavi prema Bogu i

bližnjemu te pjevamo svome Bogu istu pjesmu slave. Svi, naime, koji su Kristovi, imajući njegova Duha, srašću u jednu Crkvu i u njemu prijanjaju jedni uz druge (usp. Ef 4, 16). Stoga se jedinstvo putnika s braćom koja su usnula u Kristovu miru nipošto ne prekida, nego se dapače – prema trajnoj vjeri Crkve – jača priopćavanjem duhovnih dobara. Po tomu, naime, što su nebesnici prisnije sjedinjeni s Kristom, oni čvršće utvrđuju svekoliku Crkvu u svetosti, oplemenjuju bogoštovlje koje ona ovdje na zemlji iskazuje Bogu te na raznovrsne načine pridonose njezinoj daljnjoj izgradnji (usp. 1 Kor 12, 12-27). Budući da su primljeni u domovinu i prisutni pred Gospodinom (usp. 2 Kor 5, 8), oni se po njemu, s njime i u njemu ne prestaju zauzimati za nas kod Oca tako što prikazuju zasluge koje su po Isusu Kristu, jedinom Posredniku između Boga i ljudi (usp. 1 Tim 2, 5), stekli na zemlji, kad su u svemu služili Gospodinu i u svojem tijelu nadopunjali ono što nedostaje Kristovim patnjama za njegovo Tijelo koje je Crkva (usp. Kol I, 24). Stoga njihova bratska skrb vrlo mnogo pomaže našoj slabosti.

50. Odnosi nebeske i putujuće Crkve

Izvršno poznavajući to zajedništvo cijeloga otajstvenoga Tijela Isusa Krista, Crkva putnika već je od prvih vremena kršćanske religije s velikim poštovanjem njegovala spomen pokojnika te je za njih također prinostila prošnje jer »sveta je i spasonosna misao moliti za pokojne da budu odriješeni od grijeha« (2 Mak 12, 46). A za apostole i Kristove mučenike, koji su prolivanjem svoje krvi dali vrhunsko svjedočanstvo vjere i ljubavi, Crkva je oduvijek vjerovala da su u Kristu s nama tješnje povezani; ujedno ih je s Blaženom Djevicom Marijom i svetim anđelima s posebnim osjećajem štovala i pobožno zazivala pomoć njihova zagovora. Njima su uskoro bili pribrojeni i drugi koji su odlučnije nasljeđovali Kristovo djevičanstvo i siromaštvo te na kraju i ostali koje su izvršno vršenje kršćanskih krjeposti i božanski milosni darovi preporučivali pobožnom štovanju i nasljedovanju vjernika.

Dok, naime, promatramo život onih koji su vjerno slijedili Krista, na nov način bivamo potaknuti na traganje za budućim Gradom (usp. Heb 13, 14 i 11, 10) te se ujedno učimo najsigurnijem putu kojim možemo – usred svjetovnih promjenjivosti te u skladu sa staležom i svakomu pojedincu vlastitim stanjem – prispjeti do savršenoga jedinstva s Kristom, odnosno do svetosti. U životu onih koji se savršenije preobrazu prema Kristovoj slici (usp. 2 Kor 3, 18), premda su sudionici našega čovječtva, Bog ljudima živo očituje svoju prisutnost i svoje lice. U njima nam on sam upućuje svoju riječ i daje nam znak svojega kraljevstva prema kojemu nas snažno privlači to što nad sobom imamo toliki oblak svjedoka (usp. Heb 12, 1) i takvu potvrdu istine evanđelja.

Ipak, spomen nebesnika ne negujemo samo s naslova primjera, nego još više da se vršenjem bratske ljubavi u Duhu ojača jedinstvo cijele Crkve (usp. Ef 4, 1-6). Jer kao što nas kršćansko zajedništvo među putnicima privodi bliže Kristu, tako nas ophođenje sa svecima povezuje s Kristom, od kojega kao od Izvora i Glave proistječu sva milost i život samoga Božjeg naroda. Stoga u najvećoj mjeri dolikuje da te prijatelje i subaštinike Isusa Krista, našu braću i iznimne dobročinitelje, ljubimo, za njih Bogu iskazujemo dužnu zahvalnost te ih »ponizno zazivamo i utječemo se njihovim molitvama, podršci i pomoći radi dobročinstava koja nam valja od Boga isprositi po njegovu Sinu Isusu Kristu, našem Gospodinu, koji je naš jedini Otkupitelj i Spasitelj«. Svako naše pravo svjedočanstvo ljubavi što ga iskazujemo nebesnicima, po svojoj naravi, naime, teži i cilja prema Kristu koji je »kruna sviju svetih« te po njemu k Bogu koji je u svojim svetima divan i u njima slavljen.

Naše se, pak, jedinstvo s nebeskom Crkvom najplemenitije udjelotvoruje kada – napose u svetom bogoslužju, u kojem po sakramentalnim znakovima na nas djeluje sila Duha Svetoga – zajedničkim klicanjem skupa slavimo i hvalimo božansko Veličanstvo te svi mi, iz svakoga plemena, jezika, puka i naroda, otkupljeni Kristovom krvlju (usp. Otk 5, 9) i sabrani u jednu Crkvu, jednom pohvalnicom veličamo trojedinoga Boga. Slaveći, dakle, euharistijsku žrtvu, najtješnje se pridružujemo bogoštovlju nebeske Crkve time što smo u zajedništvu i častimo spomen u prvom redu slavne vazda Djevice Marije, ali i blaženoga Josipa i blaženih apostola i mučenika i sviju svetih.

51. Pastoralne smjernice Koncila

Tu časnu vjeru naših predaka o bliskoj životnoj povezanosti s braćom koja su u nebeskoj slavi ili se još čiste poslije smrti, ovaj Sveti sabor prihvaća s velikim poštovanjem te ponovno propisuje odredbe svetih koncila: Drugoga nicejskoga, Firentinskoga i Tridentskoga. Ujedno, pak, radi svoje pastoralne skrbi, potiče sve kojih se to tiče, ako su se tu i tamo uvukle neke zloporabe, pretjeranosti ili manjci, da ih nastoje ukloniti ili

ispraviti te sve obnoviti na potpuniju slavu Krista i Boga. Neka, dakle, poučavaju vjernike da se pravo štovanje svetaca ne sastoji toliko u mnoštvu vanjskih čina, nego više u jakosti naše djelotvorne ljubavi, kojom za svoje veće dobro i za dobro Crkve tražimo od svetaca »u životu primjer, u zajedništvu drugovanje i uzagovoru pomoć«. S druge strane, neka pouče vjernike da naša životna povezanost s nebesnicima – samo ako se shvaća u punijem svjetlu vjere – nipošto ne umanjuje poklonstveno štovanje da no Bogu Ocu po Kristu u Duhu, nego ga, naprotiv, još više obogaćuje.

Svi mi, naime, koji smo djeca Božja i u Kristu tvorimo jednu obitelj (usp. Heb 3, 6), dok u uzajamnoj ljubavi i u jednoj hvali Presvetoga Trojstva dijelimo zajedništvo jedni s drugima, odgovaramo najdubljemu pozivu Crkve i već s predokusom sudjelujemo u bogoslužju konačne slave. A kada se Krist bude pojavio i kada bude slavno uskrsnuće mrtvih, sjaj će Božji rasvijetliti nebeski Grad i njegova će svjetiljka biti Jaganjac (usp. Otk 21, 23). Tada će se sva Crkva svetih, u najvećem blaženstvu ljubavi, pokloniti Bogu i »zaklanomu Iaganjcu« (Otk 5, 12) kličući jednim glasom: »Onomu koji sjedi na prijestolju i Jaganjcu: blagoslov i čast i slava i moć u vijeke vjekova« (Otk 5, 13-14).

Osmo poglavlje: Blažena Djevica Marija Bogorodica u otajstvu Krista i Crkve

I. Proslav

52. Marija u Kristovu otajstvu

Kad je predobri i premudri Bog htio otkupiti svijet, »čim je došla punina vremena, poslao je svojega Sina nastaloga od žene, ... da primimo posinstvo« (Gal 4, 4-5). »On je radi nas ljudi i radi našega spasenja sišao s nebesa, i utjelovio se po Duhu Svetom od Marije Djevice.« To nam je božansko otajstvo spasenja objavljeno i nastavlja se u Crkvi koju je Gospodin ustanovio kao svoje Tijelo i u kojoj vjernici, prianjajući uz Krista Glavu i dijeleći zajedništvo sa svima njegovim svetima, trebaju također štovati spomen »u prvome redu slavne vazda Djevice Marije, Majke Boga i Gospodina našega Isusa Krista«. Djevica se Marija, koja je po anđelovu navještenju sreem i tijelom primila Božju riječ i donijela svijetu život, naime priznaje i časti kao prava Božja i Otkupiteljeva Majka. Na uzvišeniji način otkupljena s obzirom na zasluge svojega Sina i s njime sjedinjena tijesnom i neraz rješivom svezom, obdarena je ovom najvišom zadaćom i dostojanstvom: da bude roditeljicom Sina Božjega te stoga predraga kći Očeva i svetište Duha Svetoga; po tom daru iznimne milosti ona nadaleko nadvisuje sve druge stvorove, i nebeske i zemaljske. No ujedno se u Adamovu rodu našla povezanom sa svim ljudima potrebnima spasenja, štoviše, ona je »uistinu majkom udova (Kristovih), ... jer je ljubavlju sudjelovala da se u Crkvi rode vjernici, koji su udovi one Glave«. Stoga se ona također pozdravlja kao najizvrsniji i posve jedinstveni ud Crkve te kao njezin pralik i najizvrsniji uzor u vjeri i ljubavi; Katolička je crkva, poučena Duhom Svetim, prati s osjećajem djetinje odanosti kao preljubaznu majku.

53. Marija i Crkva

Djevica se Marija, koja je po anđelovu navještenju srcem i tijelom primila Božju riječ i donijela svijetu život, naime priznaje i časti kao prava Božja i Otkupiteljevea Majka. Na uzvišeniji način otkupljena s obzirom na zasluge svojega Sina i s njime sjedinjenja tijesnom i nerazrješivom zadaćom i dostojanstvom: da bude roditeljicom Sina Božjega te stoga predraga kći Očeva i svetište Duha Svetoga: po tom daru iznimne milosti ona nadaleko nadvisuje sve druge stvorove, i nebeska i zemaljske. No ujedno se u Adamovu rodu našla povezanom sa svim ljudima potrebnima spasenja, štoviše, ona je "usitinu majkom udova (Kristovih)...jer je ljubavlju sudjelovala da se u Crkvi rode vjernici , koji su udovi one Glave". Stoga se ona također pozdravlja kao najizvrsniji i posve jedinstveni ud Crkve te kao njezin pralik i najizvrsniji uzor u vjeri i ljubavi; Katolička je crkva, poučena Duhom Svetim, prati s osjećajem djetinje odanosti kao preljubaznu majku.

54. Nakana koncila

Stoga je Sveti sabor, izlažući nauk o Crkvi u kojoj božanski Otkupitelj odjelotvoruje spasenje, nakanio pomnjivo osvijetliti kako zadaću Blažene Djevice u otajstvu Utjelovljene Riječi i Otajstvenoga Tijela tako i dužnosti otkupljenika prema Bogorodici, majci Kristovoj i majci ljudi, napose vjernika. Pritom on ipak ne

namjerava predložiti cjelovit nauk o Mariji niti odlučiti o pitanjima koja rad teologa još nije doveo do punoga svjetla. Stoga i dalje ostaju u pravu ona mišljenja koja se u katoličkim školama slobodno iznose o njoj, koja u Svetoj Crkvi zauzima poslije Krista najviše i nama najbliže mjesto.

II. Zadaća Blažene Djevice u poretku spasenja

55. Mesijina Majka u Starom zavjetu

Sveti spisi Staroga i Novoga zavjeta te časna Predaja na sve zorniji način pokazuju zadaću Spasiteljeve Majke u poretku spasenja te je gotovo iznose na vidjelo. Knjige Staroga zavjeta opisuju povijest spasenja u kojoj se polagano pripremao Kristov dolazak u svijet. Ti po vremenu prvi dokumenti, kako se čitaju u Crkvi i shvaćaju u svjetlu daljnje i potpune objave, malo-pomalo sve zornije iznose na svjetlo lik žene, Otkupiteljeve Majke. Pod tim svjetlom ona je već proročanski naznačena u obećanju o pobjedi nad zmijom, koje je bilo dano pošto su prvi roditelji pali u grijeh (usp. Post 3, 15). Ona je na sličan način također ona Djevica koja će začeti i roditi Sina, čije će ime biti Emanuel (usp. Iz 7, 14; Mih 5, 2-3; Mt 1, 22-23). Ona se ističe među poniznicima i siromasima Gospodnjim, koji s pouzdanjem od njega očekuju i primaju spasenje. S njom kao uzvišenom kćeri sionskom napokon se, nakon dugoga očekivanja obećanja, ispunjuju vremena te se uspostavlja novi poredak, kad je od nje Sin Božji uzeo ljudsku narav da po otajstvima svojega tijela oslobodi čovjeka od grijeha.

56. Marija kod navještenja

Otac milosrđa htio je da pristanak predodređene majke prethodi utjelovljenju tako da, kao što je žena pridonijela smrti, žena također pridonese životu. To na najizvrsniji način vrijedi za Isusovu Majku, koja je svijetu dala sam Život koji sve obnavlja te je od Boga bila obdarena darovima dostojnima tolike zadaće. Ne čudi, dakle, što se kod svetih otaca pojavio običaj prema kojemu su Bogorodicu nazivali svu svetom i od svakoga grijeha slobodnom, koju je u izvjesnom smislu Duh Sveti oblikovao i učinio novim stvorom. Anđeo navjestitelj pozdravio je nazaretsku Djevicu, već od prvoga časa njezina začeca obdarenu sjajem posve osobite svetosti, kao »punu milosti« (usp. Lk 1, 28), a ona je odgovorila nebeskomu glasniku: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj« (Lk 1, 38). Tako je Marija, Adamova kći, pristajući uz božansku riječ, postala Isusovom majkom; nikakvim grijehom spriječena, svim je srcem prihvatila Božju spasenjsku volju te se kao Gospodnja službenica posve posvetila osobi i djelu svojega Sina služeći pod njim i s njime po milosti svemogućega Boga otajstvu otkupljenja. S pravom, dakle, smatraju sveti oci da Bog Mariju nije upotrijebio na čisto pasivan način, nego da je ona slobodnom vjerom i slobodnim poslušom su djelovala u ljudskom spasenju. Jer je ona, kako reče sv. Irenej, »bila poslušna, postala je uzrokom spasenja i sebi i svemu ljudskome rodu«. Stoga mnogi stari oci u svojem propovijedanju rado s njime tvrde: »Čvor Evine neposlušnosti bio je razriješen Marijinom poslušnošću; što je djevica Eva svezala nevjerom, to je djevica Marija razriješila vjerom« i pošto je Marija uspoređena s Evom, nazivaju je »majkorn živih« te češće izjavljuju: »Smrt po Evi, život po Mariji«

57. Marija i Isusovo djetinstvo

Ta povezanost Majke sa Sinom u djelu spasenja očituje se od vremena Kristova djevičanskog začeca pa sve do njegove smrti; prije svega, dakako, kad je Marija pohitila u pohod Elizabeti te ju je ona pozdravila kao bla ženu zbog njezine vjere u obećano spasenje, a Preteča se uzigrao u majčinu krilu (usp. Lk 1, 41-45); potom kod rođenja, kad je Bogorodica radosno pokazala pastirima i mudracima svojega prvorođenog sina, koji nije umanjio njezinu djevičansku netaknutost, nego ju je posvetio. A kad ga je, prinijevši dar siromaha, u hramu prikazala Gospodinu, ujedno je čula kako Šimun najavljuje da će Sin biti znakom protivljenja, a majci će mač probosti dušu da se otkriju namisli mnogih srdaca (usp. Lk 2, 34-35). Kad su roditelji izgubili dječaka Isusa i s boli ga tražili, našli su ga u hramu zaokupljena onim što je njegova Oca te nisu razumjeli Sinovljeve riječi. A njegova je majka sve to čuvala u svojem srcu i o tome razmišljala (usp. Lk 2, 41-51).

58. Marija i Isusov javni život

U Isusovu javnom životu njegova se majka znakovito pojavljuje odmah na početku, kad je na svadbi u Kani Galilejskoj, pokrenuta milosrdnošću, svojim zagovorom potaknula početak znakova Isusa Mesije (usp. Iv 2, 1-11). Tijekom njegova propo vijedanja ona je primala riječi kojima je Sin – uzdižući Kraljevstvo ponad odnosa i sveza puti i krvi – proglasio blaženima one koji slušaju i drže Božju riječ (usp. Mk 3, 35 par.: Lk 11, 27-28), kao što je to ona vjerno činila (usp. Lk 2, 19 i 51). Tako je i blažena Djeвица koračala naprijed u hodu vjere te je svoju sjedinjenost sa Sinom vjerno održala sve do križa; tu je ona, u skladu s Božjim naumom, stajala (usp. Iv 19, 25) i silno trpjela sa svojim Jedinorođencem te se s majčinskim srcem združila s njegovom žrtvom pristajući s ljubavlju žrtvovanju žrtve koju je ona rodila.

Na posljertku ju je pak isti Isus Krist, umirući na križu, ovim riječima dao učeniku za majku: »Ženo, evo ti sina« (Iv 19, 26-27).

59. Marija poslije uzašašća

Budući da se Bogu svidjelo svečano očitovati otajstvo ljudskoga spasenja ne prije nego što izlije od Krista obećanoga Duha, vidimo apostole kako prije dana Pedesetnice »jednodušno ustraju u molitvi sa ženama, s Marijom Isusovom majkom, i s njegovom braćom« (Dj 1, 14) te kako također Marija svojim molitvama zaziva dar Duha, koji ju je za navještenja bio osjenio. Na kraju je neokaljana Djeвица, sačuvana slobodnom od svake ljage istočno ga grijeha. pošto je dovršila tjele i dušom bila uznesena u nebesku slavu; Gospodin ju je pak uzvisio kao Kraljicu sviju, da bude potpunije suobličena sa svojim Sinom, Gospodarem gospodara (usp. Otk 19, 16) i pobjednikom nad grijehom i smrću.

III. Blažena Djeвица i Crkva

60. Marija -službenica Gospodnja

Jedan jedini je naš posrednik, prema Apostolovim riječima: »Jedan je Bog, i jedan je posrednik između Boga i ljudi, čovjek Isus Krist, koji je samoga sebe predao kao otkupninu za sve« (1 Tim 2, 5-6). A Marijina majčinska zadaća prema ljudima ni na koji način ne zamračuje niti uma njuje to Kristovo jedino posredništvo, nego pokazuje njegovu snagu. Sav spasenjski utjecaj Blažene Djevice na ljude, naime, ne proizlazi iz neke stvarne nužnosti, nego iz Božje blagonaklonosti; on proistječe iz preobilja Kristovih zasluga, oslanja se na njegovo posredovanje, posve o njemu ovisi i iz njega crpi svu svoju snagu; on ni na koji način ne sprječava neposrednu sjedinjenost vjernika s Kristom, nego je, naprotiv, potpomaže.

61. Suradnja u otkupljenju

Blažena je Djeвица – od vječnosti zajedno s utjelovljenjem božanske Riječi predodređena za Majku Božju – po odluci božanske Providnosti ovdje na zemlji bila slavna majka božanskoga Otkupitelja, na jedinstven način i ispred drugih velikodušna drugarica te ponizna Gospodnja službenica. Time što je Krista začela, rodila, hranila, u hramu Ocu prikazala te sa svojim na križu umirućim Sinom supatila, ona je na sasvim osobit način, radi obnavljanja nadnaravnoga života duša, poslušnošću, vjerom, nadom i žarkom ljubavlju surađivala u Spasiteljevu djelu. Na temelju toga postala nam je majkom u redu milost. 62. U tom, pak, poretku milosti Marijino majčinstvo neprekidno traje, od pristanka što ga je pri navještenju odano dala i koji je pod križem nepokolebljivo održala, pa sve do trajne savršenosti sviju izabranih. Na nebo uznesena, ona naime nije na pustila tu svoju spasonosnu zadaću, nego nam svojim mnogostrukim za govorom i dalje nastavlja pribavljati darove vječnoga spasenja. Svojom majčinskom ljubavlju ona se skrbi za braću svojega Sina koja još putuju te se nalaze u pogiblima i tjeskobama, dok ne budu dovedena u sretnu do movinu. Zbog toga se Blažena Dje vica zaziva u Crkvi naslovima Odvjetnice, Braniteljice, Pomoćnice i Posrednice. No to se shvaća tako da niti što oduzima niti što nadodaje dostojanstvu i djelotvornosti Krista, jedinoga Posrednika.

Nijedan se, naime, stvor nikada ne može staviti na istu razinu s utjelovljenom Riječi i Otkupiteljern, ali kao što službenici i vjerni narod na različite načine imaju udjela u Kristovu svećeništvu i kao što se jedna Božja dobrota na različite načine stvarno razlijeva u stvorove, tako i jedino Otkupiteljevo posredništvo ne isključuje, nego pobuđuje kod stvo rova raznovrsnu suradnju koja ima udjela u jedinom izvoru.

Crkva se ne ustručava priznati takvu Marijinu podređenu zadaću, stalno je iskusi i preporučuje srcu vjernika da se potpomognuti tom maj činskom pomoći prisnije privinu uz Posrednika i Spasitelja.

63. Marija – model Crkve

Darom i zadaćom bogomajčinstva, po kojemu je sjedinjena sa Sinom Otkupiteljem, te po svojim jedinstvenim milostima i zadaćama, Blažena je Djevica također naj prisnije povezana s Crkvom: kako je već sv. Ambrozije naučavao, Bogorodica je pralik Crkve u redu vjere, ljubavi i savršenoga jedinstva s Kristom. Naime, u otajstvu Crkve, koja se i sama s pravom naziva majkom i djevicom, Blažena je Djevica Marija prethodila dajući na izvrstan i jedinstven način primjer i djevice i majke. U vjeri i poslušnosti ona je na zemlji rodila samoga Sina Oče va, i to ne poznaj ući muža, osjenjena Duhom Svetim, kao nova Eva koja – nimalo ne sumnjajući – nije povjerovala staroj zmiji, nego Božjemu glasniku. A rodila je Sina, kojega je Bog postavio prvorođencem među mnogom braćom (usp. Rim 8, 29), tj. među vjernicima, u čijem rađanju i odgajanju ona surađuje majčinskom ljubavlju.

64. Promatrajući njezinu tajanstvenu svetost i nasljedujući njezinu ljubav te odano ispunjujući Očevu volju, sama Crkva također postaje majkom po vjerno primljenoj Božjoj riječi. Propovijedanjem i krstom ona, naime, na novi i besmrtni život rađa djecu začetu po Duhu Svetom i rođenu od Boga. Ona je i djevica koja potpuno i čisto čuva vjeru zadanu Zaručniku te nasljedujući majku svojega Gospodina, snagom Duha Svetoga, djevičanski čuva cjelovitu vjeru, čvrstu nadu i iskrenu ljubav.

65. Marijine krijeposti – uzor za Crkvu

Dok je Crkva u Preblašenoj Djevici već prispjela k savršenstvu u kojem je bez ljage i nabora (usp. Ef 5,27), Kristovi se vjernici još trude da pobjeđujući grijeh rastu u svetosti; radi toga uzdižu svoje oči k Mariji, koja pred svekolikom zajednicom izabраниh sja kao uzor krjeposti. Razmišljajući na pobožan način o njoj i promatrajući je u svjetlu Riječi koja je postala Tijelom, Crkva sa strahopoštovanjem prodire dublje u vrhunsko otajstvo utjelovljenja te se sve više i više suobličuje sa svojim Zaručnikom. A jer je Marija najdublje ušla u povijest spasenja te na neki način u sebi ujedinjuje i odražava najveća načela vjere, ona – dok se o njoj propovijeda i iskazuje joj se štovanje – poziva vjernike k svojem Sinu, k njegovoj žrtvi i k Očevoj ljubavi. Crkva, pak, idući za Kristovom slavom, postaje sličnija svojem uzvišenom uzoru time što stalno napreduje u vjeri, nadi i ljubavi te u svemu traga za Božjom voljom i tu volju vrši. Stoga i u svojem apostolskom radu Crkva s pravom gleda na onu koja je rodila Krista, začeto ga po Duhu Svetom i rođenoga od Djevice, da se on po Crkvi rodi i raste također u srcima vjernika. Ta je Djevica u svojem životu postala uzorom onoga majčinskog čuvstva kojim trebaju biti oduhovljeni svi oni koji u apo stolskom poslanju Crkve surađuju u preporodu ljudi.

IV. Štovanje Blažene Djevice u Crkvi

66. Značaj i temelj štovanja

Crkva s pravom posebnim štovanjem časti Mariju kao presvetu Majku Božju koja je sudjelovala u Kristovim otajstvima i koja je po Božjoj milosti, poslije Sina, uzvišena ponad svih anđela i ljudi. Već od najstarijih vremena Blažena se Djevica štuje pod nazivom »Bogorodice«, pod čiju se zaštitu vjernici moleći utječu u svim pogiblima i potrebama. Stoga je osobito od Efeškoga koncila divno poraslo štovanje Božjega naroda prema Mariji u iskazivanju časti i u ljubavi, u zazivanju i u nasljedovanju, u skladu s njezinim proročkim riječima: »Blaženom me zvati svi naraštaji, jer mi je velika djela učinio onaj koji je moćan« (Lk 1, 48). Premda je to štovanje, kakvo je uvijek postojalo u Crkvi, posve osobito, ono se bitno razlikuje od poklonstvenoga štovanja koje s iskazuje utjelovljenoj Riječi jednak kao i Ocu i Duhu Svetom, i snažno ga podupire. Naime, različiti oblici pobožnosti prema Bogorodici, koje je Crkva u granicama zdravoga i pravovjernoga nauka i prema prilikama vremena i mjesta te prema značaju čudi vjerniku odobrila, postižu to da dok se Majku časti, Sin radi kojega je sve (usp. Kol 1, 15-16) i u kojem se vječnom Ocu »svidjelo nastaniti svu puninu« (Kol 1, 19) – bude pravo upoznat, voljen, slavljen i da njegove zapovijedi budu obdržavane.

67. Pastoralne norme propovijedanja i štovanja

Sveti sabor izriješkom naučava taj katolički nauk i ujedno opominje svu djecu Crkve da velikodušno promiču štovanje, napose liturgijsko, prema Blaženoj Djevici. Običaje, pak, i vježbe pobožnosti njoj u čast, što ih je tijekom vjekova preporučilo učiteljstvo, neka visoko cijene, a ono što je u prethodnim vremenima bilo određeno o štovanju slika Krista, Blažene Djevice i svetaca, neka sa strahopoštovanjem obdržavaju. Teologe, pak, i propovjednike božanske riječi zdušno opominje neka se u promatranju jedinstvenoga dostojanstva Bogorodice brižno suzdržavaju od svakoga krivog pretjerivanja te isto tako i od prevelike skučenosti uma. Njegujući pod vodstvom učiteljstva proučavanje Svetoga pisma, svetih otaca i naučitelja te crkvenih liturgija, neka pravo osvjetljaju zadaće i povlastice Blažene Djevice, koje se uvijek odnose na Krista, iskon svekolike istine, svetosti i pobožnosti. Neka pomnjivo uklanjaju sve što bi, s obzirom na pravi nauk Crkve, bilo u riječima bilo u postupcima moglo odvesti u zabludu odijeljenu braću ili bilo koga drugoga, Nadalje, neka vjernici imaju na umu da se prava pobožnost ne sastoji u neplodnom i prolaznom čuvstvu niti u nekoj ispraznoj lakovjernosti, nego da proizlazi iz prave vjere koja nas vodi k priznavanju uzvišenosti Majke Božje te nas potiče na djetinju ljubav prema našoj Majci i na nasljedovanje njezinih vrлина.

V. Marija – znak sigurne nade i utjehe putujućem Božjem narodu

68. Znak sigurne nade i utjehe

U međuvremenu, pak, kao što je Isusova majka – na nebu već proslavljena tijelom i dušom – slika i početak Crkve kakva treba biti dovršena u budućem vijeku, tako ona i na ovoj zemlji svijetli putujućem Božjem narodu kao znak sigurne nade i utjehe, sve dok ne daje dan Gospodnji (usp, 2 Pt 3,10).

69. Zagovornica jedinstva kršćana

Velika je radost i utjeha ovom Svetom saboru što i među odijeljenom braćom ima onih koji iskazuju dužnu čast Gospodinovoj i Spasiteljevoj majci, posebice kod istočnjaka koji se žarkim oduševljenjem i obožnim srcem slažu u štovanju Bogorodice vazda Djevice. Neka svi Kristovi vjernici upućuju usrdne prošnje Majci Božjoj i Majci ljudi da ona, koja je svojim molitvama bila prisutna u početcima Crkve, i sada, kada je na nebu uzvišena ponad svih svetih i svih anđela, bude u zajednici sa svima svetima trajnom zagovornicom kod svoga Sina, dok se sve obitelji naroda – bilo one koje se diče kršćanskim imenom bilo one koje još ne znaju za svojega Spasitelja – sretno ne saberu u miru i slozi u jedan Božji narod, na slavu Presvetoga i nerazdijeljenoga

Trojstva.

Sve to u cijelosti i u pojedinostima, što je u ovoj dogmatskoj konstituciji određeno, prihvatiše oci Svetoga sabora. I mi, apostolskom vlašću od Krista nam predanom, sve to zajedno s časnim ocima u Duhu Svetom odobravamo, odlučujemo i određujemo te zapovijedamo da to što je tako koncilski određeno, na slavu Božju bude proglašeno.

U Rimu, kod Sv. Petra,
dana 21. studenoga godine 1964.
Ja, PAVAO, biskup Katoličke crkve